

WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org.nr.: 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
post@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFVerdensnaturfond

Innspill til statsbudsjettet 2023 fra WWF Verdens naturfond

Å snu tapet av natur og begrense menneskeskapte klimaendringer er vår største felles utfordring. Den vil kreve politiske løsninger globalt og lokalt. På nasjonalt nivå er statsbudsjettet det viktigste styringsverktøyet.

WWF Verdens naturfond har utarbeidet en rekke forslag til neste års statsbudsjett. Vi mener våre innspill vil gi budsjettet sterk miljøprofil på viktige områder. Forslagene er gruppert på departementer, med antatt proveny- eller kostnadseffekt der vi har grunnlag for å anslå dette. De inneholder også en rekke verbalforslag.

Vi har forslag som omfatter budsjettet til følgende departementer:

- Utenriksdepartementet (UD)
- Justis- og beredskapsdepartementet (JBD)
- Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)
- Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)
- Landbruks- og matdepartementet (LMD)
- Klima- og miljødepartementet (KLD)
- Olje- og energidepartementet (OED)
- Finansdepartementet (FIN)

Vi håper forslagene våre kan komme til nytte inn i vårens første budsjettkonferanse og arbeidet videre. Ta gjerne kontakt for ytterligere informasjon.
Lykke til med arbeidet!

Oslo, 31.01.2022

Generalsekretær WWF Verdens naturfond

Totaloversikt inntektsforslag og utgiftsforslag:

Departement	Inntektsforslag (kutt og økt inntjening)	Kapittel og post	Millioner kr
LMD	Fas ut miljøskadelige skogbrukssubsidier	Kap. 1149, post 71 Kap. 1149, post 73 Kap. 1150, post 50	12
OED	Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet	Kap. 1810, post 21	67
OED	Reduser bevilgningene til forskning i petroleumssektoren	Kap. 1830, post 50	244
FIN	Styrk Statistisk sentralbyrås kapasitet på statistikk, forskning og analyser om natur, klima og bærekraft	Kap. 1620, post 01	10
FIN	Opptrapping av CO2-avgift for å sikre utslippskutt i tråd med et mål om 55% kutt i utslipp i 2030 i forhold til 1990 nivå	Kap. 5000	Ikke utregnet
FIN	Fjern friinntekten i oljeskatten, men behold seks års avskrivningstid med omgående virkning	Kap. 5440	Ikke utregnet
FIN	Kutt bevilgningene til letevirsomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)	Kap.5440, post 24.3	1 700
FIN	Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon	Kap. 5500 , ny post	34 000

Departement	Utgiftsforslag (økte bevilgninger)	Kapittel og post	Millioner kr
UD	Styrk «Hav for Utvikling»	Kap. 161, post 72	365
UD	Global innsats mot plastforsøppling	Kap. 163, post 71	144
UD	Energi for utvikling	Ny post	1 000
JBD	Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet	Kap. 440, post 01	7
NFD	Kunnskapsløft for havet	Kap. 923, post 22	250
LMD	Start jordkarbonmåling i Landsskogstaksering	Kap. 1136, post 50	15
LMD	Fleralderskogbruk som fremtidsrettet nærings- og miljøtiltak	Kap. 1150, post 50	Ikke utregnet
KLD	Utarbeid en tverrsektoriell handlingsplan for implementering av FNs naturavtale	Kap. 1400, post 01	40
KLD	Styrk havmiljøarbeidet i Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet	Kap. 1400, post 01 Kap. 1420, post 01	20 20
KLD	Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold	Kap. 1400, post 71	15
KLD	Styrk MAREANO-programmet	Kap 1410, post 23	150

KLD	Sikre et representativt vern av norsk natur gjennom nye nasjonalparker og ny nasjonalparkplan	Kap. 1420, post 21	7
KLD	Tiltak i verneområder på land	Kap. 1420, post 31	10
KLD	Opptrapping mot en årlig norsk skogvernmilliard	Kap. 1420, post 01 Kap. 1420, post 35	5 315
KLD	Øk støtten til restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420, post 38	5
KLD	Klimasats	Kap. 1420, post 61	800
KLD	Styrk kommunenes platarbeid	Kap. 1420, Post 71	100
KLD	Internasjonalt samarbeid for skogvern i nord	Kap. 1420, post 84	2
KLD	Sirkunova – et sirkulærøkonomisk program under Enova	Kap. 1428, post 50	200
KLD	Øk øvrige tilskudd til Enova til energieffektivisering og produksjon i husholdninger	Kap. 1428, post 50	1 000
KLD	Fornybart (Grønt) hydrogenprogram	Kap. 1428, post 50	2 000
KLD	Restaurering av Oslofjorden	Ny post	100
OED	Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel	Kap. 1428	6 000
FIN	Innføre Plastavgift og Plastregister	Kap. 5500, ny post	Ikke utregnet
FIN	Naturavgift: Prissetting av naturinngrep og finansiering for restaurering av natur	Kap. 1420, post 21	Ikke utregnet

Totaloversikt verbalforslag og romertallsforslag

Verbalforslag til UD:
Norge samarbeider med medlemsland i havpanelet om å etablere regionale senter for bærekraftig havforvaltning.
Hav for utvikling utvides til å inkludere bredere sett av tiltak for å ivareta, samt restaurere, marint naturmangfold og styrker arbeid med naturbaserte løsninger, herunder blå skog.
Anbefalingene til havpanelet følges opp og det rapporteres tilbake til Stortinget på prosessen i de årlige budsjetrundene.
Bistandsprogrammet mot marin forsøpling blir en global storsatsing i kampen for å stanse all plastforsøpling.
Norge tar initiativ internasjonalt for å legge grunnlaget for finansiering av implementeringen av en ny global plastavtale i utviklingsland.
Norge skal levere på ambisjonen fra Hurdalserklæringen om at Norge skal være ledende på å stanse plastforsøpling i havet.
Ren energi gjøres til en hovedsatsing i norsk utviklingspolitikk ved å omgjøre programmet «Olje for utvikling» til «Energi for utvikling» som i én ny koordinert og ambisiøs satsing skal bistå med å øke fornybarandelen i land som har lite energitilgang, og hjelpe til med en omstilling vekk fra fossil energi.
Verbalforslag til KDD:
Det utarbeides en standard for kommunale arealregnskap, som skal gi en oversikt over arealbruk og arealbruksendringer i kommunene.
Regnskapene rapporteres inn som en del av KOSTRA-rapporteringen eller på annen hensiktsmessig måte.
Verbalforslag til NFD:
Prioritere utviklingen av flerbestandsmodeller for både kommersielle og ikke-kommersielle arter i norske farvann.
Styrke kunnskapen om karbonlagring på havbunnen, samt å kartlegge viktige karbonlagre i sedimenter i alle norske farvann.
Utrede karbonavtrykket til ulike fiskemetoder, inkludert klimaeffekten av oppvirvling av lagret karbon i sedimenter, i norske farvann.
Øke kunnskapen om marin støy, konsekvensene av denne og utrede tiltak for å redusere negativ påvirkning på dyreliv og leveområder fra menneskeskapt støy.
Øke kunnskapen om naturen i dyphavet.
Verbalforslag til LMD:
Det startes jordkarbonmåling i skog gjennom Landsskogtakseringen.
Modellen som brukes for utregning av karbonopptak i skog ved å inkludere ny kunnskap om opptak og lagring av karbon i skog skal videreutvikles.
Alle miljøskadelige skogbrukstiltak erstattes med klima- og miljøvennlige tiltak.
Alle karbonlagre inkluderes, og hensyn til klima og miljø likestilles, ved utvelgelse av klimatiltak i skogbruket.
Fleralderskogbruk inkluderes som et miljøtiltak under § 6 i «forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket».
Verbalforslag til KLD:
Det skal utarbeides en tverrsektoriell handlingsplan som vil implementere FN's naturavtale i 2023.
Miljømyndighetenes kapasitet på havforvaltning styrkes for å være i stand til å håndtere økt press på norske havområder, med klimaendringer og tap av naturmangfold, og samtidig forvalte nye og eksisterende marine næringer på en bærekraftig måte.
Naturmangfoldloven gjøres gjeldende i alle norske havområder til og med norsk økonomisk sone (200 nautiske mil).
Arbeidet med å innføre økosystembaserte marine arealplaner som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder i 2024 startes.
Det skaffes mer kunnskap om biodiversitet og økosystemprosesser i dyphavet gjennom økt kartlegging.
Det iverksettes arbeid med en supplerende nasjonalparkplan som sikrer et representativt vern av norsk natur.
Det sikres god oppfølging av behovet for skjøtselstiltak i norske verneområder på land.
10% av alle typer skog skal vernes innen 2030.

Restaurering av myr og våtmark prioriteres, for å innfri målsettingene om god økologisk tilstand if. den planlagte miljøkvalitetsnormen for myr, og for å innfri målet om å restaurere 15 prosent av ødelagte myrer innen 2025.
Klimasats videreføres til 2030.
Det etableres en søkbar ordning for avfallshåndtering og forebygging av plastforsøpling for kommunene.
Skogvernsamarbeidet i nord prioriteres, for å sikre hensyn til klima, naturverdier og mennesker i de nordlige skogene.
Det tas initiativ til en internasjonal sirkumpolar avtale om vern av boreal skog.
Det opprettes et sirkulærøkonomisk program under Enova for å stimulere sirkulærøkonomiske tiltak i næringslivet.
I sammenheng med oppdatert strategi for sirkulærøkonomi skal det utredes nye målbare indikatorer som sikrer at vi oppnår reell miljøeffekt, inkludert vårt materielle fotavtrykk og grad av sirkularitet i økonomien, samt en handlingsplan som legges frem i en stortingsmelding.
Det startes opp et arbeid med et regime for avgifter på bruk av førstegangs bruk av naturressurser som inkluderer både ikke-fornybare og fornybare ressurser, for å sikre reelt redusert press på naturressurser.
Enova må etablere/videreføre støtteordninger til kraftproduksjon, elbillading og energieffektivisering i borettslag og sameier.
NVEs foreslått nett-tariff ordning avvikles permanent til fordel for ny modell som belønner energisparing og egenproduksjon.
EI-avgiften bevares og innrettes for å bidra til finansiering av energisparende tiltak i husholdninger.
Det legges fram en handlingsplan for energieffektivisering med skjerpet målsetning om strømsparing over dagens nivå på 10TWh.
Det vedtas et mål om å sikre produksjon av minst 400 000 tonn grønt hydrogen innen 2030 og full hydrogenomlegging av norsk industri.
Det etableres et pilotprosjekt for Oslofjorden, for restaurering av leveområder og kartlegging, og vern av viktige områder inkludert karbonlager i sedimenter.
Det utarbeides en helhetlig plan for restaurering av norsk natur både til land og til havs med mål om at 15% av forringet natur skal være restaurert innen 2025, og med tiltak med en lang tidshorisont for å sikre en opptrapping av restaureringsarbeidet utover dette målet.
Det etableres en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur både på land og i havet.
Det bestilles en Naturkur, som vil undersøke klimatilstand knyttet til naturlig karbonopptak, lagring og naturmangfold. Naturkur må ta for seg klimatilstand i forskjellige økosystemer, over tid, både på land og i havet.
Det utarbeides en nasjonal plan for utvikling av infrastruktur knyttet til avfallshåndtering som legger avfallshierarkiet og sirkulærøkonomi til grunn.
Det utvikles en virkemiddelspakke som utløser nødvendige investeringer i nasjonal infrastruktur for avfallshåndtering som en del av planen.
Det innføres krav til utsortering og materialgjenvinning.
Klimaloven oppdateres i tråd med et nytt klimamål som justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, der utslippskuttene skal tas nasjonalt.
Det innføres et klimabudsjett for å tallfeste hvordan statsbudsjettet totalt sett påvirker klimautslippene, ved å måle utslippskonsekvensen av alle kapitler og poster.
Hvert sektordepartement tildeles et utslippsbudsjett som er i tråd med klimamålene, og ut fra dette lages sektorvise handlingsbaner som viser hvordan utslippsmålene skal nås.
Klimaeffekten av statsbudsjettet brukes aktivt på en måte som gjør at statsbudsjettets disponeringer bidrar til å nå politisk vedtatte klimamål, og gjensidig danne føringer for budsjetteringer og omdisponeringer i tråd med klimamålene.
Det sikres åpenhet om tallmaterialet og metode ved å offentliggjøre beregningsgrunnlaget for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler.
Det gjennomføres en årlig klimadebatt i Stortinget for å vurdere den årlige klimalovsredegjørelsen.
Verbalforslag til OED:
Det åpnes ingen nye havområder til petroleumsutvinning på norsk sokkel.
Åpningsprosessen for mineralutvinning på norsk sokkel stanses, og det etableres et moratorium i påvente av innhenting av ny kunnskap om blant annet naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet på planeten.

Norge tar en pådriverrolle for et globalt moratorium for havbunnsmineraler i påvente av innhenting av kunnskap om blant annet naturen i dyphavet og dens funksjon for livet på jorden.
Det opprettes mekanismer som sørger for tilstrekkelig økonomisk risikoavlastning for havvindaktører som kan bidra til at Norge når en målsetning om utbygging av minst 3GW flytende havvind innen 2030.
KLD og Miljødirektoratet gis mandat til å kartlegge, anbefale, og avslå områder, konsekvensutredninger, og konsesjoner for havvind.
Utbyggingen av havvind tilpasses utviklingen av marine verneplaner, særlig verdifulle og sårbare områder, (SVOs), og den kommende handlingsplanen for sjøfugl.
Naturpåvirkning og bærekraft vektlegges tungt i tildelingskriteriene for å vinne havvindkonsesjoner.
De helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder utvikles til å inkludere arealplaner for norske havområder.
Verbalforslag til FIN:
CO2-avgiften får en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, fram mot 3000 kr senest i 2030, for å sikre oppnåelse av Norges klimamål
Den vedtatte reduksjonen i veibruksavgift reverseres, og det innføres ikke andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten.
Klimamålet justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, og utslippskuttene tas nasjonalt.
Det utredes og foreslås en modell for såkalt karbonavgift til fordeling, der provenyet fra den økte CO2-avgiften på bensin og diesel betales ut igjen til alle innbyggere som en klimabelønning. Det skal tas geografiske og sosiale fordelingshensyn i graderingen av utbetalingen.
Friinntekten i oljeskatten fjernes, mens seks års avskrivningstid for petroleumsinvesteringer opprettholdes.
Endringene innføres umiddelbart og erstatter det midlertidige skatteregimet fra 2020.
Tildelingen av nye letelisenser på norsk sokkel stanses – både TFO og nummererte konsesjonsrunder.
Det godkjennes ikke flere utbyggingsplaner på norsk sokkel, av hensyn til natur og klima.
Det innføres en omstillingsavgift per produserte fat med olje og gass, som øremerkes til Enova, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer og redusere utslipp i Norge. Dette bør inkludere havvind, grønt hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.
Plastavgiften videreutvikles og -utredes med utvidelse til flere plaststrømmer (all plast) og fortløpende vurdering av treffsikker størrelse på avgiften.
Det etableres et Plastregister (materialregister).
Det utredes en naturavgift som ilegges ved nedbygging av natur.
Avgiften innbetales til et fond for finansiering av restaurering av forringet natur.
Det settes krav til vurdering av klima- og naturhensyn og natur- og klimarisiko i utredningsinstruksen og tilhørende veileder.
Det gjennomføres en naturrisiko-utredning.

Romertallsvedtak V til OED:
V
<p>Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2021 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prosjektet kan ikke utgjøre en risiko for særlig verdifulle og sårbare områder, nærliggende økosystemer, klima og natur, eller ha øvrige må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning. 2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 5 20 mrd. kroner. 3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass. Hvert enkelt prosjekt må være samfunnsøkonomisk lønnsomt i prisscenarioer der verden når 1,5 gradersmålet. Dette gjelder også for utbygginger som kobles til eksisterende infrastruktur.

Budsjettforslag for Utenriksdepartementet (UD)

Her presenterer vi forslag til Utenriksdepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk «Hav for utvikling»	Kap. 161. post 72	Øk med 365 mill. kroner
Global innsats mot plastforsøpling	Kap. 163, post 71	Øk med 144 mill. kroner
Energi for utvikling	Ny post	Øk med 1 000 mill. kroner

Verbalforslag:
Norge samarbeider med medlemsland i havpanelet om å etablere regionale senter for bærekraftig havforvaltning.
Hav for utvikling utvides til å inkludere bredere sett av tiltak for å ivareta, samt restaurere, marint naturmangfold og styrker arbeid med naturbaserte løsninger, herunder blå skog.
Anbefalingene til havpanelet følges opp og det rapporteres tilbake til Stortinget på prosessen i de årlige budsjetttrundene.
Bistandsprogrammet mot marin forsøpling blir en global storsatsing i kampen for å stanse all plastforsøpling.
Norge tar initiativ internasjonalt for å legge grunnlaget for finansiering av implementeringen av en ny global plastavtale i utviklingsland.
Norge skal levere på ambisjonen fra Hurdalserklæringen om at Norge skal være ledende på å stanse plastforsøpling i havet.
Ren energi gjøres til en hovedsatsing i norsk utviklingspolitikk ved å omgjøre programmet «Olje for utvikling» til «Energi for utvikling» som i én ny koordinert og ambisiøs satsing skal bistå med å øke fornybarandelen i land som har lite energitilgang, og hjelpe til med en omstilling vekk fra fossil energi.

Styrk «Hav for Utvikling»

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk «Hav for utvikling»	Kap. 161. post 72	Øk med 365 mill. kroner

Verbalforslag:
Norge samarbeider med medlemsland i havpanelet om å etablere regionale senter for bærekraftig havforvaltning.
Hav for utvikling utvides til å inkludere bredere sett av tiltak for å ivareta, samt restaurere, marint naturmangfold, og styrker arbeid med naturbaserte løsninger, herunder blå skog.
Anbefalingene til havpanelet følges opp og det rapporteres tilbake til Stortinget på prosessen i de årlige budsjetttrundene.

Havet er i trøbbel. Samtidig trenger vi rike og rene hav for å nå bærekraftsmålene. Derfor trengs det et koordinert internasjonalt krafttak for å styrke havforvaltning.

Norge har tatt internasjonalt politisk lederskap gjennom arbeidet med Havpanelet. Skal dette arbeidet skape langvarige resultater er det behov for en økt satsing på hav i bistandsbudsjettet. Dette krever en forutsigbar og langsiktig innsats, et permanent og ambisiøst norsk bistandsprogram, og videreutvikling av et norsk kunnskapsmiljø i internasjonal toppklasse. Derfor trengs det en kraftig oppskalering av Hav for utvikling. Vi foreslår at Hav for utvikling bevilges kr 500 millioner i 2023.

Programmet bør ha som hovedmål å støtte land i oppfølging av havpanelets anbefalinger, med hovedfokus på utvikling av bærekraftig havforvaltning og vern og beskyttelse av 30% av havet innen 2030. Som en del av dette tar Norge initiativ til å etablere regionale senter for bærekraftig havforvaltning som kan bistå land i utvikling av Sustainable Ocean Plans og arrangere kurs for havforvaltere. Norge kan være vertskap for et nordatlantisk og arktisk senter og på den måten også styrke norsk havforvaltning.

Samtidig bør programmet Hav for utvikling inkludere bredere sett av tiltak for å ivareta, samt restaurere, marint naturmangfold og styrker arbeid med naturbaserte løsninger, herunder blå skog.

En styrking av Hav for utvikling som beskrevet over vil skape langsiktige positive resultater for økonomisk utvikling, ernæring/matsikkerhet, klima og naturmangfold.

WWF Verdens naturfond foreslår en økning av bevilgningen til Hav for utvikling med 365 millioner kroner, til en total bevilgning til programmet på 500 mill. kroner i året.

Global innsats mot plastforsøpling

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Global innsats mot plastforsøpling	Kap. 163, post 71	Øk med 144 mill. kroner

Verbalforslag:
Bistandsprogrammet mot marin forsøpling blir en global storsatsing i kampen for å stanse all plastforsøpling.
Norge tar initiativ internasjonalt for å legge grunnlaget for finansiering av implementeringen av en ny global plastavtale i utviklingsland.
Norge skal levere på ambisjonen fra Hurdalserklæringen om at Norge skal være ledende på å stanse plastforsøpling i havet.

Norge må være pådriver for at vi får en ambisiøs og rettslig bindende global avtale for å stanse plastkrisen. Det er et stort behov for gode rammeverk, reguleringer og systemer globalt og nasjonalt som omfatter hele plastens verdikjede. Bistandsprogrammet mot marin forsøpling må videreutvikles og koble lokale tiltak med internasjonal innsats.

Marin forsøpling og spredning av mikroplast er et enormt og raskt voksende globalt miljøproblem. Over 11 millioner tonn plastavfall havner i havet hvert år. Produksjon, forbruk og forsøpling av plast står i dag for klimagassutslipp tilsvarende 1,8 milliarder tonn CO₂-ekvivalenter, mer enn de samlede globale utslippene fra flytrafikk og skipsfart. Marin forsøpling rammer fattige lokalsamfunn i utviklingsland uforholdsmessig hardt gjennom tap av inntekter fra fiskeri og turisme, forurensing av jordsmonn og drikkevann. I tillegg fører det til omfattende helseskader blant annet grunnet luftforurensing fra forbrenning.

Det norske bistandsprogrammet mot marin forsøpling har vært avgjørende for å sette plastkrisen på agendaen. Siden programmet ble lansert i 2018, har vi sett en økende aksept for at plastforurensningen har enorme skadevirkninger og krever et solid og helhetlig rettslig rammeverk både globalt og nasjonalt. Et stort flertall av FNs medlemsland støtter nå en ny global plastavtale. Det er gode muligheter for at FNs miljøforsamling i 2022, under Norges presidentskap, vedtar forhandlingsmandatet for en avtale. Det er avgjørende at Norge tar en aktiv utenrikspolitisk lederrolle når forhandlingene starter for å sikre at vi får på plass en ambisiøs ny avtale for å redusere plastforsøplingen.

WWF Verdens naturfond ser et stort behov for å videreutvikle bistandsprogrammet mot marin forsøpling til et innovativt og agendasettende bistandsprogram. Norges innsats mot plastforsøpling må dreie seg om hele plastens verdikjede og ha som mål å få på plass gode rammeverk, reguleringer og systemer globalt og nasjonalt. Stadig flere utviklingsland etterspør norsk kompetanse og lederskap på feltet, samtidig som mangelen på finansiering og internasjonalt regelverk gjør at problemet vokser.

Det ligger et stort potensial i å bruke bistandsprogrammet aktivt til både å sikre at utviklingslands og sivilsamfunnsgruppers perspektiver blir reflektert i avtalen og til å finansiere løsninger som kan bli sentrale i implementering av avtalen. Et norsk initiativ til en mulig fremtidig finansieringsmekanisme under the Global Environment Facility (GEF), kan bidra til å løse fremtidige spenninger rundt finansiering av avtalens forpliktelser. Bistandsprogrammet bør fortsette å bidra til et sterkere samarbeid mellom myndigheter, næringsliv og sivilsamfunn for å løse plastkrisen, og legge rammene for en ny sirkulær økonomi gjennom tiltak som forbruksreduksjon og produsentansvar. WWF Verdens naturfond ber om at kap. 163, post 71 økes med 144 millioner kroner i statsbudsjettet for 2023 slik at programmet vil utgjøre 400 millioner.

Energi for utvikling

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Energi for utvikling	Ny post	Øk med 1 000 mill. kroner

Verbalforslag:

«Ren energi gjøres til en hovedsatsing i norsk utviklingspolitikk ved å omgjøre programmet «Olje for utvikling» til «Energi for utvikling» som i én ny koordinert og ambisiøs satsing skal bistå med å øke fornybarandelen i land som har lite energitilgang, og hjelpe til med en omstilling vekk fra fossil energi.

Verden må unngå nye investeringer i mer fossile prosjekter og samtidig sjudoble årlige investeringer i fornybar energi i fattige land innen 2030 for å nå netto null karbonutslipp i 2050, ifølge Det internasjonale energibyrået IEA sitt nye nettonull veikart. Olje- og energinasjonen Norge har penger, ressurser og kompetanse til å gjøre en forskjell i samarbeid land for land. Dette bør derfor være en storsatsing for Norges bistand framover.

WWF anbefaler at det nye bistandsprogrammet må:

- 1) hjelpe lav- og mellominntektsland med olje-, gass- og kullforekomster, til å forberede seg til en økonomi som baserer seg på fornybar energi og nullutslippsløsninger innen 2050.
- 2) øke fornybarandelen i land som i dag har liten energitilgang,
- 3) øke sivilsamfunnets kapasitet til å holde myndighetene ansvarlige gjennom relevant kunnskap om natur, klima og finansiell risiko ved fossil-avhengighet.
- 4) bidra til at det blir gjennomført en rettferdig omstilling.
- 5) minimere naturkonsekvensene av fornybar energiutbygging.
- 6) ha et særlig fokus på områder med sårbare grupper og sårbar natur.
- 7) samle all eksisterende bistand til energi til én budsjettpost med tilhørende forvaltningsregime i UD/NORAD, for å sikre en åpen og ansvarlig oppfølging av resultater.

WWF legger særlig vekt på at grønn omstilling i utviklingsland må ta for seg både omstilling vekk fra fossil energi samtidig som den arbeider for å bygge ut fornybar energi. Derfor er det viktig at myndighetene i utviklingsland bistås med å kartlegge og vurdere klimarisiko, og risiko for “stranded assets” i et energimarked i endring. Dersom økt kunnskap ikke får konsekvenser for et lands energipolitikk, må den rettes mot det sivile samfunn for å bidra til den nødvendige endringen.

For å sikre offentlighet om vurderingene som gjøres vedrørende klimarisiko og fossile ressurser, bør det være øremerket støtte til sivilsamfunnet. Denne bør ligge på omtrent 40% av det totale budsjettet pr år (utenom NORFUND investeringer eller andre tilskudd til næringslivet) for å holde myndigheter ansvarlig for å gjennomføre en rettferdig omstilling fra fossil energi til fornybar.

Et nytt energiprogram bør også bevare det institusjonelle samarbeidet i eksisterende kunnskapsprogram, og rette det mot omstillingsevne vekk fra fossilt, mot naturvennlig fornybar energi.

Budsjettforslag for Justis- og beredskapsdepartementet (JBD)

Her presenterer vi forslag til Justis- og beredskapsdepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet	Kap 440, post 01	Øk med 7 mill. kr

Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet	Kap 440, post 01	Øk med 7 mill. kr

I Norge og Skandinavia er miljøkriminalitet en trussel mot naturmangfoldet, ikke minst mot sjeldne arter som store rovdyr. Ulovlig jakt er den viktigste dødsårsaken for ulv i Skandinavia, men også for gaupe, jerv og brunbjørn er dette et problem. I tillegg til store rovdyr er også en rekke andre arter utsatt for slik kriminalitet, slik som ved [plyndring av reir av fjellevende fugler](#) og [ulovlig jakt på småfugler](#). Norsk Ornitologisk Forening [har beregnet at mellom 5000 og 35 000 fugler drepes ulovlig hvert år](#). Også i havområdene foregår det miljøkriminalitet, blant annet fiskerikriminalitet som ulovlig fiske, dumping av fisk og underrapportering av fangster.

Miljøkriminalitet er ikke bare ødeleggende for naturen, miljøet og samfunnet vårt som helhet, men bidrar også til finansiering av annen type kriminalitet, noe regjeringen selv bemerker i stortingsmeldingen Mål med mening ([Meld. St. 40 \(2020-2021\)](#)).

Regjeringen understreket i stortingsmeldingen Natur for livet ([Meld. St. 14 \(2015-2016\)](#)) at miljøkriminalitet er en negativ påvirkningsfaktor for naturmangfoldet i Norge. I Energi- og miljøkomiteens behandling av stortingsmeldingen ([Innst. 294 S \(2015-2016\)](#)) understreket komiteen «at det ikke er akseptabelt at miljøkriminalitet utgjør en trusselfaktor mot viktige naturverdier.» Videre uttalte komiteen at «Norge har et moderne og forholdsvis sterkt lovverk for å beskytte natur og miljø, og det er viktig at det er tilstrekkelig kapasitet hos politi og påtalemyndigheter til å følge opp disse lovverkene.» Dette har imidlertid ikke blitt fulgt opp i de påfølgende statsbudsjettene.

Miljøavdelingen i Økokrim har små ressurser og store oppgaver. De viktigste miljøreglene Økokrim har ansvar for er lover og forskrifter som beskytter naturmangfoldet ([viltloven](#), [naturmangfoldloven](#), [motorferdselloven](#), [lakse- og innlandsfiskeloven](#), [plan- og bygningsloven](#), [akvakulturloven](#) og [havressursloven](#)); lover og forskrifter som beskytter mot forurensning, avfall og helse- eller miljøfarlige produkter ([forurensningsloven](#), [produktkontrollloven](#), [skipssikkerhetsloven](#), [matloven](#)); lover og forskrifter som beskytter våre kulturminner og kulturmiljøer ([kulturminneloven](#) og plan- og bygningsloven); og lover og forskrifter som beskytter arbeidsmiljøet ([arbeidsmiljøloven](#) og produktkontrollloven). I tillegg vil kapasiteten til å følge opp arbeidet med naturkriminalitet variere rundt om i politidistriktene, og det er viktig at det sikres tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å kunne håndtere dette viktige arbeidet på regionalt nivå. Også i stortingsmeldingen om miljøkriminalitet ([Mld. St. 19 \(2019 – 2020\)](#)) har betydningen av å sikre Økokrim nok ressurser blitt trukket fram som noe som det skulle satses på, men dette har foreløpig ikke blitt fulgt opp.

Sjansen for å bli tatt for miljøkriminalitet er liten, sammenliknet med andre typer kriminalitet. Slik kriminalitet får mindre oppmerksomhet grunnet lav kapasitet eller at det nedprioriteres mot andre typer forbrytelser. Hvis vi ikke har påtale- og etterforskningskapasitet til å følge opp saker etter disse lovene, mister vi effekten av lovene, og det vil svekke folks alminnelige rettsfølelse hvis lovbrudd kan begås uten stor fare for reaksjoner.

WWF Verdens naturfond ber derfor om at det avsettes 7 millioner kroner til arbeidet mot miljøkriminalitet.

Budsjettforslag til Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)

Her presenterer vi forslag til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Verbalforslag:
Det utarbeides en standard for kommunale arealregnskap, som skal gi en oversikt over arealbruk og arealbruksendringer i kommunene.
Regnskapene rapporteres inn som en del av KOSTRA-rapporteringen eller på annen hensiktsmessig måte.

Kommunale arealregnskap

Verbalforslag:
Det utarbeides en standard for kommunale arealregnskap, som skal gi en oversikt over arealbruk og arealbruksendringer i kommunene.
Regnskapene rapporteres inn som en del av KOSTRA-rapporteringen eller på annen hensiktsmessig måte.

Tap og fragmentering av arealer er den viktigste årsaken til tap av naturmangfold. Dette skjer ofte som en gradvis bit for bit-nedbygging, hvor hvert enkelt tiltak alene kan være økologisk akseptabelt, men hvor totalen ikke er bærekraftig. Nedbygging av natur er også negativt med tanke på klimaendringer. Tap av natur og naturmangfold reduserer også naturens muligheter til å ta opp klimagasser, og til å begrense konsekvensene av klimaendringene. Daværende kommunal- og moderniseringsminister Nikolai Astrup sa så sent som i juni 2021 at [det ikke finnes detaljerte tall for nedbygging av natur, og heller ingen samlet oversikt over hvor store arealer som bygges ned](#). Uten en oversikt over arealbruk er det heller ikke mulig å forvalte naturen helhetlig.

Plan- og bygningsloven krever at kommunene skal ha en kommuneplan med arealdel, en arealplan. Denne planen gir en helhetlig oversikt over tiltenkt bruk av arealene, men bruk av dispensasjoner gjør at man likevel mister denne oversikten. En metode for å få oversikt over arealbruksendringer og planlagt nedbygget natur er å føre arealregnskap. Det føres allerede regnskap innen flere andre samfunnsområder, som økonomi og klima, og det er ingen grunn til at vi ikke skal gjøre dette for natur også. Norge har også deltatt aktivt i utarbeidelsen av FNs økosystemregnskap [SEEA](#). Dette regnskapet forutsetter at man har oversikt over økosystemene og arealbruken. Elliot Harris, sjeføkonom i FN, oppsummerer behovet for et arealregnskap ganske enkelt med å si at [«hvis vi måler det verdsetter vi det, og hvis vi verdsetter det, tar vi vare på det»](#). Arealregnskap vil kunne skape en økt bevissthet rundt naturmangfold og arealbruk hos både politikere og ansatte i forvaltningen, og i samfunnet generelt.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet anbefaler selv i sin veileder [Kommuneplanens arealdel](#) at kommunene utarbeider og tar i bruk et arealregnskap, og regjeringen skriver i [Hurdalsplattformen](#) at den vil «*utvikle gode metoder for hvordan man fører naturregneskap*». Flere kommuner har allerede tatt i bruk arealregnskap, eller vedtatt å utarbeide slike, som styringsverktøy. Rambøll påpeker imidlertid i sin rapport [Kartlegging av bruk av arealregnskap i kommuneplan](#) at kommunene som har tatt i bruk arealregnskap har savnet en felles standard for denne type regnskap. Siden en slik felles standard ikke finnes, må hver enkelt kommune bruke ressurser på å utvikle et regnskap. Disse regnskapene lar seg heller ikke nødvendigvis sammenligne. Det er heller ingen samordnet bruk av regnskapene, eller rapportering av disse, slik at informasjonen som sammenstilles på kommunenivå ikke gir noen samlet oversikt over naturtap og arealbruk på regionalt eller nasjonalt nivå.

Det må derfor lages en felles standard for arealregnskap i kommunene, og opplysningene i disse må rapporteres til statlig myndighet, f.eks. ved å inkluderes i KOSTRA-rapporteringen.

Budsjettforslag til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Her presenterer vi forslag til Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Kunnskapsløft for havet	Kap. 923, post 22	Øk med 250 mill. kroner

Verbalforslag:
Prioritere utviklingen av flerbestandsmodeller for både kommersielle og ikke-kommersielle arter i norske farvann.
Styrke kunnskapen om karbonlagring på havbunnen, samt å kartlegge viktige karbonlagre i sedimenter i alle norske farvann.
Utrede karbonavtrykket til ulike fiskemetoder, inkludert klimaeffekten av oppvirvling av lagret karbon i sedimenter, i norske farvann.
Øke kunnskapen om marin støy, konsekvensene av denne og utrede tiltak for å redusere negativ påvirkning på dyreliv og leveområder fra menneskeskapt støy.
Øke kunnskapen om naturen i dyphavet.

Kunnskapsløft for havet

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Kunnskapsløft for havet	Kap. 923, post 22	Øk med 250 mill. kroner

Verbalforslag:
Prioritere utviklingen av flerbstandsmodeller for både kommersielle og ikke-kommersielle arter i norske farvann.
Styrke kunnskapen om karbonlagring på havbunnen, samt å kartlegge viktige karbonlagre i sedimenter i alle norske farvann.
Utrede karbonavtrykket til ulike fiskemetoder, inkludert klimaeffekten av oppvirvling av lagret karbon i sedimenter, i norske farvann.
Øke kunnskapen om marin støy, konsekvensene av denne og utrede tiltak for å redusere negativ påvirkning på dyreliv og leveområder fra menneskeskapt støy.
Øke kunnskapen om naturen i dyphavet.

Stadig flere næringsinteresser vil benytte mer havareal og utnytte flere arter kommersielt i norske farvann. Samtidig trues havet av klimaendringer, forurensning og ødeleggelse av leveområder. Dette vil påvirke de marine artene og deres leveområder og livsgrunnlag.

Havforskningsinstituttet (HI) får stadig nye arbeidsoppgaver; kunnskapsinnhenting og rådgiving for nye kommersielle arter, utvikling av flerbstandsmodeller, mer forståelse av karbonlagring langs kyst og i hav, og rådgiving i forbindelse med økt næringslivsaktivitet langs kysten og i havet. Samtidig skal tidligere oppgaver og kunnskap opprettholdes.

Pågående åpningsprosess for mineralutvinning på norsk sokkel har løftet frem et betydelig behov for mer kunnskap om naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet i havet. Forskning har vist at artsmangfoldet i dype havområder er rikere enn selv frodige regnskoger på land. For å skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag trengs det et betydelig forskningsprogram over flere år, for å kartlegge naturen i dyphavet, som strekker seg over enorme områder.

Selv dagens fiskeriforvaltning preges av at [fiskeriene forvaltes som enkeltarter og enkeltbestander](#), og ikke med bakgrunn i kunnskap om samspillet mellom arter, og arter og deres leveområder. Kunnskap om hvordan artene i havet påvirker hverandre, og hvordan artene påvirker og påvirkes av sine leveområder er avgjørende for å kunne si hvordan ulike menneskelige aktiviteter også påvirker enkeltarter og hele økosystemer. Derfor ber vi om en satsing som samsvarer med de utfordringer og det etterslep som finnes på bestandsforskning, både for kommersielle og ikke-kommersielle arter i norske farvann.

Det er i tillegg stort behov for å øke kunnskapen om karbonlagre i norske havområder, og om hvordan ulike fiskemetoder kan påvirke karbonlager på havbunnen gjennom oppvirvling av [sedimenter på bunnen](#).

Til slutt er det et stort behov for å øke kunnskapen om marin støy og hvilken påvirkning denne har på dyreliv og leveområder, samt vurdering av avbøtende tiltak.

WWF foreslår derfor at bevilgningen til Havforskningsinstituttet økes med 250 mill. kroner over post 22, kapittel 923, til et kunnskapsløft for livet i havet.

Budsjettforslag til Landbruks- og matdepartementet (LMD)

Her presenterer vi forslag til Landbruks- og matdepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Fase ut miljøskadelige skogbrukssubsidier	Kap. 1149, post 71, Kap. 1149, post 73 Kap. 1150 post 50	Kutt med 12 mill. kroner

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Start jordkarbonmåling i Landskogstaksering	Kap. 1136, post 50	Øk med 15 mill. kroner
Tilskuddsordning for fleralderskogbruk	Kap. 1150, post 50	Ikke utregnet

Verbalforslag:
Det startes jordkarbonmåling i skog gjennom Landsskogtakseringen.
Modellen som brukes for utregning av karbonopptak i skog ved å inkludere ny kunnskap om opptak og lagring av karbon i skog skal videreutvikles.
Alle miljøskadelige skogbrukstiltak erstattes med klima- og miljøvennlige tiltak.
Alle karbonlagre inkluderes, og hensyn til klima og miljø likestilles, ved utvelgelse av klimatiltak i skogbruket.
Fleralderskogbruk inkluderes som et miljøtiltak under § 6 i «forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket».

Start jordkarbonmåling i Landsskogstaksering

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Start jordkarbonmåling i Landsskogstaksering	Kap. 1136, post 50	Øk med 15 mill. kroner

Verbalforslag:
Det startes jordkarbonmåling i skog gjennom Landsskogstakseringen.
Modellen som brukes for utregning av karbonopptak i skog ved å inkludere ny kunnskap om opptak og lagring av karbon i skog skal videreutvikles.

Det nordlige skogbeltet, som norsk skog er en del av, er verdens største karbonlager i skog. I motsetning til tropisk skog, hvor mesteparten av karbonet er lagret i vegetasjonen, er mesteparten av karbonet i den nordlige skogen bundet i bakken. Dette skyldes blant annet at nedbrytningen av dødt organisk materiale i jordsmonnet går tregt i kaldt og fuktig klima, og at mye av det karbonet som trær tar opp blir lagret i bakken av jordlevende sopp.

Skogens evne til lagring og opptak av karbon er et essensielt klimabidrag. Det tilkommer stadig ny kunnskap om jordkarbon og hvordan rotsoppsystemet bidrar til karbonlagring i boreal skog, en faktor dagens modeller ikke inkluderer på en tilstrekkelig måte. Dette gjør at den kunnskapen vi sitter på i dag ikke nødvendigvis gjenspeiler prosessene ute i skogen.

NIBIO har fått i oppdrag å utvikle et system for verifisering av endringer i karbonlageret i jord. Det er viktig at et slikt nytt system baserer seg på modeller som inkluderer faktiske målinger av jordkarbonet. En systematisk og gjentatt jordprøvetaking vil gi verdifull informasjon om endringer i karbonlageret i jord som kan inngå i en slik modell, i tillegg til å være nyttig også for andre formål som klimagassregnskapet til FN og klimasmart skogbruk. Vi foreslår at dette innføres ved å inkludere jordprøvetaking i landsskogstakseringen slik at vi får en landsdekkende overvåkning og kobling opp mot andre skogmiljødata.

I Sverige gjøres denne type jordkarbonmålinger allerede, se: "The Swedish National Forest Inventory (NFI242) and the Swedish Forest Soil Inventory (SFSI243)" (ref. svensk NIR2018, fra side 373).

Med utgangspunkt i et 10-årig omdrev som i Sverige, og 1/10 flater som jordprøvetakes hvert år (av 12 000 skogflater) vil det være snakk om en økt utgift i størrelsesorden 15 millioner kr i året.

WWF Verdens naturfond ber regjeringen øke støtten til Landsskogstakseringen under Kap. 1136, post 50, med 15 mill. Kroner, som øremerkes til oppstarten av måling av jordkarbon.

Fas ut miljøskadelige skogbrukssubsidier

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Fas ut miljøskadelige skogbrukssubsidier	Kap. 1149, post 71, Kap. 1149, post 73 Kap. 1150 post 50	Kutt med 12 mill. kroner

Verbalforslag:
Alle miljøskadelige skogbrukstiltak erstattes med klima- og miljøvennlige tiltak.
Alle karbonlagre inkluderes, og hensyn til klima og miljø likestilles, ved utvelgelse av klimatiltak i skogbruket.

Norge har forpliktet seg til å fase ut subsidier som er skadelig for naturmangfold gjennom FNs konvensjon for biologisk mangfold ([CBD](#)). Vi må finne og støtte tiltak som både er positive for miljø og klima. Først da sikrer vi en langvarig effekt.

Miljøskadelige skogbrukssubsidier som må fases ut inkluderer tilskudd til hogst og veibygging i bratt og vanskelig terreng under kap. 1149, post 71, og subsidiering av gjødsling og tettere planting under kap. 1149, post 73 og kap. 1150, post 50.

Hogst og veibygging i bratt og vanskelig terreng treffer systematisk uberørte skogområder med lav lønnsomhet og vil redusere naturmangfoldet i biologisk svært viktige områder. Flere av disse områdene fungerer som viktige buffere for ras og skred, og har store karbonlagre i bakken, nettopp fordi de til nå har vært uberørte.

Gjødsling har en målt positiv effekt på lagring av karbon, men også en kjent negativ effekt på blant annet sopp og jordfauna. Mesteparten av skogkarbonet er lagret i bakken, noen som blant annet skyldes den sakte nedbrytningen av dødt organisk materiale og at mye av det karbonet som trær tar opp blir lagret i bakken av jordlevende sopp. Hvilken effekt den negative påvirkningen gjødsling har på [karbonlagring på lengre sikt](#) er en stor bekymring som må tas på alvor. I [Menon's konsekvensvurdering av støtteordninger](#) vurderes gjødsling som miljøskadelig.

Tettere planting fører til ensaldrede monokulturer. Her er det høy konkurranse mellom trærne, redusert trehelse og økt risiko for skogskader. En blandingsskog med variasjon i treslag og aldre på trærne er bedre rustet for forventede og uventede utviklinger i tømmermarkedet, klimaet, og sopp- og insektangrep.

Flere av klimatiltakene i skogbruket er ikke bare miljøskadelige, men fokuserer også på feil karbonlagre og klimabidrag. Dagens tiltak fokuserer på intensivering og økt volumtilvekst over bakken. Derimot reflekterer ikke veksthastigheten hvor mye karbon treet binder over og under bakken. To trær på samme alder inneholder nesten samme mengde karbon uavhengig av hvor fort det har vokst. Dette fører til feil prioriteringer, med innføring av klimatiltak som har en usikker klimaeffekt og en negativ påvirkning på naturmangfoldet. I vurderingene av klimaeffekten av ulike skogbrukstiltak i [Klimakur 2030](#) fokuseres det nettopp på optimalisering av volumtilvekst. Samtidig kommenteres det at de intensive produksjonsformene har en potensiell negativ påvirkning på naturmangfold og andre miljøinteresser.

WWF Verdens naturfond foreslår å stanse subsidieringen av hogst og veibygging i bratt og vanskelig terreng og dermed kutte 12 mill. kroner på kap. 1149, post 71, samt å stanse finansieringen av gjødsling og tettere planting som et skog- klima og energitiltak under kap. 1149, post 73 og 1150, post 50. Vi vil erstatte dette med å heller subsidiere klima- og miljøvennlige tiltak under disse postene, slik som [forlenget omløpstid](#), fleraldersskogbruk, ungskogpleie med formål å skape blandingsskog og kvalitetsvirke, restaurering av myr og tidligere grøftede arealer og vern av gammel skog.

Fleralderskogbruk som fremtidsrettet nærings- og miljøtiltak

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Tilskuddsordning for fleralderskogbruk	Kap. 1150, post 50	Ikke utregnet

Verbalforslag:
Fleralderskogbruk inkluderes som et miljøtiltak under § 6 i «forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket».

Skog i Norge drives nesten utelukkende ved bestandsskogbruk med åpne hogstformer som flatehogst og frøstillingshogst. I 2019 utgjorde dette mer enn [90 prosent](#) av alle registrerte hogster. På landsbasis er [70 prosent](#) av den produktive skogen i Norge vært flatehogd minst én gang, og denne andelen blir stadig større.

Det ensformige fokuset vi har i dag på én type skogbrukspraksis, og få produksjonstreslag og kvalitet representerer en betydelig risiko, ikke bare for naturmangfoldet, men også samfunnet og skogbruksnæringen selv, særlig med tanke på klimaendringene som er i vente. Vi trenger et allsidig og variert skogbruk som opprettholder variasjon og mangfold av skogstyper, landskap, miljøverdier og ressurser og produkter. En økning i praktisering av fleralderskogbruk, med lukkede og selektive hogster som opprettholder et fleraldret og kontinuerlig trekronedekke kan bidra til dette.

Hogster som bevarer et kontinuerlig skogdekke og en fleraldret og variert skog opprettholder flere av skogens ulike naturtjenester og evne til å tilpasse seg nye klima- og miljøforhold. En fleraldret skog med innslag av flere treslag gir lavere risiko for ulike skogskader som [tørke-](#) og [insektskader](#), og kan redusere skadeomfanget av flom og ras. Dette er skader som representerer økonomisk tap for skogeiere og store utgifter for stat og samfunn i form av sikringsarbeid og skadeoppretting. Hogstformene gjør det mulig å produsere en større sagtømmerandel, spesialvirke og kvalitetstømmer. Det gir større valgfrihet og rom for skogeiere å tilpasse seg endringer i markedet, og det åpner for produktutvikling og nye grønne arbeidsplasser, både i og utenfor skogen. Lukkede hogster skaper skoglandskap som [verdsettes høyt blant lokalbefolkning og turgåere](#), og er positivt for både rekreasjon, opplevelser og folkehelse. Det er mye historie, tradisjon og kulturverdier tilknyttet hogstformene og skogbildet som skapes.

Flatehogst er den mest lønnsomme og effektive måten å drive skogbruk på i dag. Fleralderskogbruk krever mindre, hyppigere og mer tidkrevende hogster, samt mer detaljplanlegging med god oversikt over treslag og volum. Dette gjør hogstformene mindre økonomisk konkurransedyktige. Det trengs derfor økonomiske insentiver for å stimulere til en økning i bruk og interesse for fleralderskogbruk. Flere skogeiere, både som ønsker å fortsette eksisterende praksis og som ønsker et sterkere miljø- og flerbrukshensyn i sin drift, etterspør en slik støtteordning.

Den [svenske](#) og finske regjeringen har allerede satt [mål om å fremme et mer allsidig og variert skogbruk](#) med redusert bruk av flatehogst. EU-kommisjonen peker også på viktigheten av å øke bruken av mer naturnære hogstformer, og mer fleraldret og blandet skog i sin nye skogstrategi.

WWF ber regjeringen innføre en tilskuddsordning for skogeiere som ønsker å drive et aktivt fleralderskogbruk, og øremerke tilstrekkelig midler på Kap. 1150 Landbruks- og matdepartementet, post 50 Tilskott til Landbrukets utviklingsfond (LUF) for å sette i gang med å utrede en slik ordning.

Budsjettforslag for Klima- og miljødepartementet (KLD)

Her presenterer vi forslag til Klima- og miljødepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Implementer FNs naturavtale	Kap. 1400, post 01	Øk med 40 mill. kroner
Styrk Klima- og miljødepartementets kapasitet innen havforvaltning	Kap. 1400, post 01	Øk med 20 mill. kroner
Styrk Miljødirektoratets kapasitet innen havforvaltning	Kap. 1420, post 01	Øk med 20 mill. kroner
Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold	Kap. 1400, post 71	Øk med 15 mill. kroner
Styrk MAREANO	Kap. 1410, post 23	Øk med 150 mill. kroner
Start arbeidet med supplerende nasjonalpark	Kap. 1420, post 21	Øk med 7 mill. kroner
Tiltak i verneområder på land	Kap. 1420, post 31	Øk med 10 mill. kroner
Skogvern	Kap. 1420, post 35	Øk med 315 mill. kroner
Kapasitetsøkning i MDIR på skogvern	Kap. 1420, post 01	Øk med 5 mill. kroner
Støtte til restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420, post 38	Øk med 5 mill. kroner
Klimasats	Kap. 1420, post 61	Øk med 800 mill. kroner
Støtteordning for kommunenes plstarbeid	Kap. 1420, post 71	Øk med 100 mill. kroner
Skogvernsamarbeid i nord	Kap. 1420, post 84	Øk med 2 mill. kroner
Opprette «Sirkunova»	Kap. 1428, post 50	Øk med 200 mill. kroner
Økte overføringer Enova	Kap. 1428, post 50	Øk med 1000 mill. kroner
Fornybart hydrogenprogram	Kap. 1428, post 50	Øk med 2 000 mill. kroner
Prosjekt for Oslofjorden	Ny post	Øk med 100 mill. kroner

Verbalforslag:
Det skal utarbeides en tverrsektoriell handlingsplan som vil implementere FNs naturavtale i 2023.
Regjeringen styrker miljømyndighetenes kapasitet på havforvaltning for å være i stand til å håndtere økt press på norske havområder, med klimaendringer og tap av naturmangfold, og samtidig forvalte nye og eksisterende marine næringer på en bærekraftig måte.
Regjeringen fremmer forslag om å gjøre naturmangfoldloven gjeldende i alle norske havområder til og med norsk økonomisk sone (200 nautiske mil).
Regjeringen starter arbeidet med å innføre økosystembaserte marine arealplaner som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder i 2024.
Det skaffes mer kunnskap om biodiversitet og økosystemprosesser i dyphavet gjennom økt kartlegging.
Det iverksettes arbeid med en supplerende nasjonalparkplan som sikrer et representativt vern av norsk natur.
Det sikres god oppfølging av behovet for skjøtselstiltak i norske verneområder på land.
10% av alle typer skog skal vernes innen 2030.
Restaurering av myr og våtmark prioriteres, for å innfri målsettingene om god økologisk tilstand jf. den planlagte miljøkvalitetsnormen for myr, og for å innfri målet om å restaurere 15 prosent av ødelagte myrer innen 2025.
Klimasats videreføres til 2030.
Det etableres en søkbar ordning for avfallshåndtering og forebygging av plastforsøpling for kommunene.
Skogvernsamarbeidet i nord prioriteres, for å sikre hensyn til klima, naturverdier og mennesker i de nordlige skogene.
Det tas initiativ til en internasjonal sirkumpolar avtale om vern av boreal skog.

Det opprettes et sirkulærøkonomisk program under Enova for å stimulere sirkulærøkonomiske tiltak i næringslivet.
I sammenheng med oppdatert strategi for sirkulærøkonomi skal det utredes nye målbare indikatorer som sikrer at vi oppnår reell miljøeffekt, inkludert vårt materielle fotavtrykk og grad av sirkularitet i økonomien, samt en handlingsplan som legges frem i en stortingsmelding.
Regjeringen starter opp et arbeid med et regime for avgifter på bruk av førstegangs bruk av naturressurser som inkluderer både ikke-fornybare og fornybare ressurser, for å sikre reelt redusert press på naturressurser.
Enova må etablere/videreføre støtteordninger til kraftproduksjon, elbillading og energieffektivisering i borettslag og sameier.
NVEs foreslått nett-tariff ordning avvikles permanent til fordel for ny modell som belønner energisparing og egenproduksjon.
El-avgiften bevares og innrettes for å bidra til finansiering av energisparende tiltak i husholdninger.
Det legges fram en handlingsplan for energieffektivisering med skjerpet målsetning om strømsparing over dagens nivå på 10TWh.
Det vedtas et mål om å sikre produksjon av minst 400 000 tonn grønt hydrogen innen 2030 og full hydrogenomlegging av norsk industri.
Det etableres et pilotprosjekt for Oslofjorden, for restaurering av leveområder og kartlegging, og vern av viktige områder inkludert karbonlager i sedimenter.
Det utarbeides en helhetlig plan for restaurering av norsk natur både til land og til havs med mål om at 15% av forringet natur skal være restaurert innen 2025, og med tiltak med en lang tidshorisont for å sikre en opptrapping av restaureringsarbeidet utover dette målet.
Det etableres en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur både på land og i havet.
Det bestilles en Naturkur, som vil undersøke klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring og naturmangfold. Naturkur må ta for seg klimatiltak i forskjellige økosystemer, over tid, både på land og i havet.
Det utarbeides en nasjonal plan for utvikling av infrastruktur knyttet til avfallshåndtering som legger avfallshierarkiet og sirkulærøkonomi til grunn.
Det utvikles en virkemiddelspakke som utløser nødvendige investeringer i nasjonal infrastruktur for avfallshåndtering som en del av planen.
Det innføres krav til utsortering og materialgjenvinning.
Klimaloven oppdateres i tråd med et nytt klimamål som justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, der utslippskuttene skal tas nasjonalt.
Det innføres et klimabudsjett for å tallfeste hvordan statsbudsjettet totalt sett påvirker klimautslippene, ved å måle utslippskonsekvensen av alle kapitler og poster.
Hvert sektordepartement tildeles et utslippsbudsjett som er i tråd med klimamålene, og ut fra dette lages sektorvise handlingsbaner som viser hvordan utslippsmålene skal nås.
Klimaeffekten av statsbudsjettet brukes aktivt på en måte som gjør at statsbudsjettets disponeringer bidrar til å nå politisk vedtatte klimamål, og gjensidig danne føringer for budsjetteringer og omdisponeringer i tråd med klimamålene.
Det sikres åpenhet om tallmaterialet og metode ved å offentliggjøre beregningsgrunnlaget for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler.
Det gjennomføres en årlig klimadebatt i Stortinget for å vurdere den årlige klimalovsredegjørelsen.

Utarbeid en tverrsektoriell handlingsplan for implementering av FNs naturavtale

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Implementer FNs naturavtale	Kap. 1400, post 01	Øk med 40 mill. kroner

Verbalforslag:
Det utarbeides en tverrsektoriell handlingsplan som vil implementere FNs naturavtale i 2023.

Høsten 2023 må regjeringen legge fram en tverrsektoriell handlingsplan i en stortingsmelding hvor det gjøres rede for tiltak for å nå naturavtalens målsettinger på alle berørte departements virkeområder. For at en slik handlingsplan skal bli virkningsfull må hvert departement i forkant ha vurdert hvilke målsetninger i naturavtalen som berører deres virkeområde og hvilken betydning naturavtalen får for dem.

[Stortinget har bedt regjeringen komme tilbake til dem om oppfølgingen av naturavtalen på egnet måte så fort som mulig etter at naturavtalen er inngått.](#) Dette stortingsvedtaket kom på bakgrunn av et forslag fra Arbeiderpartiet som gikk enda lenger: [Arbeiderpartiet ønsket at en tverrsektoriell handlingsplan for implementering av naturavtalen skulle fremlegges ett år etter at avtalen var inngått.](#) De ba også om at Stortinget skulle forelegges fremdriftsplan for implementeringsprosessen før avtaleinngåelsen. Bakgrunnen for vedtaket var å sikre Stortingets involvering i saker som vil kunne ha stor betydning for Norge, og at et arbeid med å implementere naturavtalen skulle skje raskt og grundig.

Naturavtalen som skal vedtas i 2022 vil bli den viktigste globale avtalen for å stanse dagens naturkrise og gjøre oss i stand til å leve av naturen innenfor dens tålegrense. Norge har varslet et høyt ambisjonsnivå i forhandlingene og har vært klare på at de ønsker å gjennomføre målene den setter her hjemme. Norge har også sluttet seg til Leaders Pledge For Nature som forplikter landene som er med til å gå inn for ambisiøse tverrsektorielle mål i avtalen.

For at vi skal klare å nå forpliktelsene i naturavtalen må vi gjennomføre dem her hjemme så raskt som mulig etter inngåelsen. Dette krever at alle sektorer i samfunnet involveres og regjeringen samlet gjennomfører avtalen. Ved de forrige naturmålene, Aichi-målene, tok det seks år før Stortinget vedtok en handlingsplan for å gjennomføre dem, og Norge klarte ikke å nå noen av disse målene. Vi mener at en tverrsektoriell handlingsplan for implementering av naturavtalen må komme på plass senest ett år etter at avtalen er inngått.

Styrk havmiljøarbeidet i Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk Klima- og miljødepartementets kapasitet innen havforvaltning	Kap. 1400, post 01	Øk med 20 mill. kroner
Styrk Miljødirektoratets kapasitet innen havforvaltning	Kap. 1420, post 01	Øk med 20 mill. kroner

Verbalforslag:
Miljømyndighetenes kapasitet på havforvaltning styrkes for å være i stand til å håndtere økt press på norske havområder, med klimaendringer og tap av naturmangfold, og samtidig forvalte nye og eksisterende marine næringer på en bærekraftig måte.
Naturmangfoldloven gjøres gjeldende i alle norske havområder til og med norsk økonomisk sone (200 nautiske mil).
Arbeidet med å innføre økosystembaserte marine arealplaner som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder i 2024 startes.

Havpanelet, ledet av Norges statsminister, fremhever 100% bærekraftig havforvaltning som sin viktigste anbefaling for en bærekraftig havøkonomi. Norge er gode på havforvaltning, men står overfor flere utfordringer. Gjennom å bedre miljømyndighetenes kapasitet på havforvaltning kan vi både bedre havets miljøtilstand og skape økonomisk vekst.

En rekke nye havnæringer krever større kapasitet av miljømyndigheten. I tillegg vedtok Stortinget i 2020 endringer i petroleumsskatteloven som fører til et massivt utbyggingspress på norsk sokkel. WWF mener at det derfor må øremerkes midler til havforvaltningen i Klima- og miljødepartementet og i Miljødirektoratet for å sikre tilstrekkelig kapasitet til å forvalte nye marine næringer, og sørge for tilstrekkelig oppfølging av pågående prosesser som oppdatering av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder, oppfølging av marin verneplan, åpningsprosessen for mineralvirksomhet på norsk sokkel, tildeling av areal til havvind, og oppfølging av petroleumsindustrien

Den økende økonomiske aktiviteten i norske havområder krever en mer aktiv forvaltning av arealene. De helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder samler kunnskapsgrunnlaget for norsk havforvaltning og legger premissene for bruk av havområdene. Ved oppdateringen av de helhetlige forvaltningsplanene i 2024 er det derfor behov for å inkludere økosystembasert marin arealplanlegging med tildeling av områder til ulike næringer.

I norsk havforvaltning og havmiljøarbeid er det særlige behov knyttet til arbeidet med marint vern. I dag utgjør marine verneområder rundt én prosent av norske havområder, noe som betyr at det gjenstår svært mye for å ta godt nok vare på naturverdiene i havområdene. Et avgjørende grep for å sikre at vi kan verne tilstrekkelig natur, er å åpne opp naturmangfoldloven til å gjelde i alle norske havområder. I dag gjelder kun loven i territorialfarvannet ut til 12 nautiske mil.

Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold	Kap. 1400, post 71	Øk med 15 mill. kroner

WWF Verdens naturfond foreslår at bevilgningene til kap. 1400, post 71 økes med 15 mill. kroner, som øremerkes FNs naturpanel (IPBES) og GBIF, for å styrke det globale kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold.

[Konvensjonen om biologisk mangfold \(CBD\)](#) skal sikre at naturmangfoldet beskyttes og at biologiske ressurser brukes på en bærekraftig og rettferdig måte. Som et ledd i dette arbeidet ble det i 2010 vedtatt [20 mål \(Aichimålene\)](#) for å hindre tap av globalt naturmangfold innen 2020. Det første målet handler om kunnskap; «*Senest innen 2020 er folk oppmerksomme på verdiene av biologisk mangfold og hva de kan gjøre for å bevare mangfoldet og bruke det på en bærekraftig måte.*»

For å ta vare på naturmangfoldet er det avgjørende at man vet hvor det finnes verdifull natur, slik at man kan ta hensyn til dette. Dessverre er det stor forskjell på hvor mye kunnskap som finnes om naturen rundt om i verden. [Ved utgangen av 2020, så vi at verden ikke klarte å nå noen av Aichimålene](#). Det viser at dersom vi skal klare å ivareta naturmangfoldet, er det blant annet behov for et internasjonalt kunnskapsløft for natur. Norge kan bidra til dette gjennom å øke støtten til relevante internasjonale kunnskapspanel.

Som påpekt i Energi- og miljøkomiteens innstilling til naturmangfoldmeldingen ([Innst. 294 S \(2015-2016\)](#)) trekkes IPBES frem som det globale kunnskapsorganet, og GBIF som den sentrale leverandør av verdinøytral kunnskap om naturmangfold.

[FNs naturpanel](#), (IPBES), ble etablert i 2012 etter modell fra FNs klimapanel og har 126 medlemsland. Det internasjonale sekretariatet for kapasitetsbygging er lagt til Trondheim. Dette er en viktig anerkjennelse, og vitner om at Norge har kunnskap om naturmangfold og forvaltning av natur. Det gir også Norge både et ansvar og en sentral og strategisk posisjon i arbeidet med å gjøre utviklingsland bedre i stand til å levere relevant og oppdatert kunnskap til Naturpanelet.

The Global Biodiversity Information Facility (GBIF) er en global infrastruktur for åpen deling av verdinøytrale data om naturmangfold og er offentlig finansiert. I Norge koordineres GBIF av Naturhistorisk museum i Oslo, i nært samarbeid med Artsdatabanken. GBIF hjelper institusjoner med å publisere data om naturmangfold med en felles standard.

WWF Verdens naturfond ber om at det avsettes 15 millioner kroner for å styrke det globale kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold.

Styrk MAREANO-programmet

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk MAREANO	Kap. 1410, post 23	Øk med 150 mill. kroner

Verbalforslag:
Det skaffes mer kunnskap om biodiversitet og økosystemprosesser i dyphavet gjennom økt kartlegging.

Kartlegging av naturtyper, økosystemer og arter i norske kyst- og fjordområder er en forutsetning for en kunnskapsbasert kystsoneforvaltning. Kartleggingsprogrammet MAREANO har resultert i en betydelig kunnskapsbank og en omfattende karttjeneste for havbunnen i norske havområder, noe som er grunnleggende dersom Norge skal ha en havforvaltning som både beskytter viktige naturverdier så vel som har langsiktig verdiskapning.

I saldert statsbudsjett for 2022 har MAREANO-programmet gjennom budsjett i Klima- og miljødepartementet et budsjett på 52,73 millioner kroner. Det er i tillegg gitt midler gjennom budsjettet til Nærings- og fiskeridepartementet pålydende 46,8 millioner kroner, slik at den totale rammen for MAREANO i 2022 er 99,53 millioner kroner. Med disse midlene er ikke MAREANO i stand til å kunne bistå tilstrekkelig i kartlegging av dyreliv og leveområder på havbunnen i dyphavet, noe som ville vært et viktig og sentralt bidrag i å fremskaffe kunnskap om norske havområder der kunnskapshullene er store.

WWF ber om at MAREANO-programmet styrkes med 150 millioner kroner i statsbudsjettet for 2023 slik at det viktige kartleggingsprogrammet kan bistå med viktig kunnskapsinnhenting om dyreliv og leveområder på havbunnen i dyphavet.

Sikre et representativt vern av norsk natur gjennom nye nasjonalparker og ny nasjonalparkplan

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Starte arbeidet med supplerende nasjonalpark	Kap. 1420, post 21	Øk med 7 mill. kroner

Verbalforslag:
Det iverksettes arbeid med en supplerende nasjonalparkplan som sikrer et representativt vern av norsk natur.

Nasjonalparker utgjør i dag om lag 10 prosent av Norges landareal. Mens hele 33 prosent av norsk fjellnatur er vernet, er andre natur- og landskapstyper dårlig representert. I Hurdalsplattformen gjør regjeringen det klart at "vern av representativ norsk natur skal sikres". Skal norske nasjonalparker omfatte [et representativt utvalg av norsk natur, slik vi er forpliktet til gjennom Konvensjonen om biologisk mangfold \(CBD\)](#) må det opprettes flere nasjonalparker, og det må settes av tilstrekkelig finansiering til disse verneprosessene.

Miljødirektoratet kom i april 2021 med en anbefaling om [opprettelse av nye nasjonalparker, samt utvidelse av eksisterende nasjonalparker og landskapsvernområder](#), og [regjeringen har valgt å gå videre med flere av disse områdene](#). Imidlertid påpeker direktoratet selv at områdene i liten grad bedrer representativiteten for vernet av norsk natur, og flere av områdene Miljødirektoratet vurderte som aktuelle, som f.eks. Preikestolen, er utelatt pga. manglende lokalpolitisk enighet. Kystnaturen har tradisjonelt vært dårlig representert, selv om [vernet av Raet og Jomfruland nasjonalparker i 2016, og av Lofotodden i 2018](#), har bedret situasjonen. Den spektakulære kystnaturen gir grunnlag for betydelige deler av norsk turismenæring, og å sikre disse natur-verdiene vil også være viktig for lokal og regional bærekraftig, naturbasert næringsutvikling. Store, sammenhengende områder med produktiv skog i lavlandet er også dårlig representert. Derfor er det positivt at [prosessen med å utrede et verneforslag for Østmarka nå er i gang](#).

Selv om de planlagte nasjonalparkene blir gjennomført, utgjør ikke nasjonalparkene et representativt utvalg av norsk natur. Derfor må det igangsettes et arbeid og komme tilbake til Stortinget med en supplerende nasjonalparkplan, kombinert med den igangsatte prosessen med supplerende vern. I sistnevnte prosess er det positivt at det vurderes nasjonalparkstatus for enkelte eksisterende landskapsvernområder, eksempelvis Trollheimen landskapsvernområde. I tillegg kan det være aktuelt å inkludere aktuelle utvidelser av eksisterende nasjonalparker, eksempelvis av Øvre Pasvik nasjonalpark, for å inkludere store verneverdier på utsiden av dagens grenser.

Det bør også utredes i hvilken grad eksisterende nasjonalparker kan knyttes sammen med andre verneområder, eksempelvis gjennom å omfatte geografiske gradienter og vegetasjonsgradienter, for på denne måten å sikre spredningskorridorer for arter, både på generell basis og i lys av klimaendringer. Eksempler er Tysfjord/Hellembotn, der en kan beskytte et område fra fjord til fjell, og sammenhengende verneområder på tvers av landegrensene.

WWF foreslår derfor at det avsettes 7 millioner kroner for å iverksette arbeidet med supplerende nasjonalpark som skal sikre et representativt vern av norsk natur.

Tiltak i verneområder på land

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Tiltak i verneområder på land	Kap. 1420, post 31	Øk med 10 mill. kroner

Verbalforslag:
Det sikres god oppfølging av behovet for skjøtselstiltak i norske verneområder på land.

Verneverdiene er truet i ca. 27 prosent av norske verneområder, i stor grad på grunn av manglende skjøtselstiltak. Slike tiltak er nødvendige for å hindre gjengroing, og for å hindre fremmede arter fra å spre seg. Klimaendringene forsterker disse trusselfaktorene og gjør dermed verneverdiene ytterligere sårbare for forstyrrelser og tekniske inngrep.

Mye av naturmangfoldet i Norge er avhengig av menneskelig bruk, blant annet av beiteområder og slåttemark. I områder med gjengroing kreves betydelig årlig innsats i form av skjøtsel som slått, lyngbrenning og beite for at verneverdiene skal kunne ivaretas. Flere verneområder har også fått inn fremmede arter som mink, sitkagran, norsk gran og edelgran, som fortrenger stedegne arter og utgjør en direkte [trussel mot naturmangfoldet](#) som er vernet, og er i strid med vernevedtaket. Bekjempelse av fremmede arter er tidkrevende og kan være svært kostnadskrevende.

Skjøtselstiltakene som Statens Naturoppsyn utfører i verneområdene skjer vanligvis på bestilling fra forvaltningsmyndighetene og tar utgangspunkt i gjeldende skjøtelsesplan der en slik foreligger. Det mangler imidlertid skjøtelsesplan og/eller forvaltningsplan i et betydelig antall verneområder. Det har ført til at etterslepet på skjøtsel i verneområder er omfattende, og skjøtsel i verneområdene må derfor prioriteres i langt større grad.

I sin innstilling fra mai 2021 understreket energi- og miljøkomiteen viktigheten av god forvaltning av verneområder når de skriver: «*Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, vil sikre naturmangfoldet og livsgrunnlaget for kommende generasjoner, slik at vi overlater naturen og miljøet vårt i minst like god stand som vi overtok det fra våre forfedre. En god forvaltning av verneområder er viktig i denne sammenheng.*»

I sin innstilling fra desember 2015 var energi- og miljøkomiteen og opptatt av det store behovet for skjøtselstiltak i verneområdene: «*Komiteen har merket seg at en gjennomgang utført av Miljødirektoratet i 2014 viser at 30 pst. av verneområdene i Norge er truet av gjengroing og fremmede arter. Komiteen vil understreke det ansvaret som påligger miljømyndighetene for å ivareta vernede områder. Behovet for skjøtselstiltak i verneområdene er stort, og komiteen legger til grunn at midlene prioriteres der behovet er størst på et faglig grunnlag.*»

Det er avgjørende å sikre at vernede og truede naturtyper følges opp med målrettede tiltak, slik som skjøtsel i verneområder, slik at våre etterkommere kan oppleve det samme naturmangfoldet som vi kan. En utilstrekkelig oppfølging av vernevedtak og skjøtelsesplaner er ikke sammenfallende med en ansvarsfull og kunnskapsbasert forvaltning. Det påligger derfor miljømyndighetene et særlig ansvar å ivareta områder som er vernet.

WWF foreslår derfor at det avsettes 10 millioner kroner for å sikre en god oppfølging av behovet for skjøtselstiltak i norske verneområder på land.

Opptrapping mot en årlig norsk skogvernmilliard

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Kapasitetsøkning i MDIR på skogvern	Kap. 1420, post 01	Øk med 5 mill. kroner
Skogvern	Kap. 1420, post 35	Øk med 315 mill. kroner

Verbalforslag:
10% av alle typer skog skal vernes innen 2030.

For å begrense effekten av klimaendringene må den globale oppvarmingen ikke overstige 1,5 grader. Skogvern er et av verdens mest kostnadseffektive klimatiltak og må prioriteres sterkere både i nord og i sør. Samtidig er skogene verdens mest artsrike økosystemer. Intakt og variert naturmangfold er Jordas immunforsvar og livsforsikring mot store miljøendringer, som nettopp klimaendringer. Naturkrisen og klimakrisen går hånd i hånd, de forsterker hverandre, og FNs naturpanel (IPBES) er tydelig på at [naturens situasjon er mer prekær enn noensinne](#).

Det nordlige skogbeltet, som strekker seg fra Norge, via Sverige og Finland, gjennom hele Russland og over til Alaska og Canada, er verdens største karbonlager i skog. Det finnes mange utrydningstrua arter, og sårbare og truede naturtyper i skogene våre. Skogvern er et avgjørende og effektivt tiltak som både bidrar til å bevare truet natur, beskytte karbonlagre og -opptak, og som lokalt kan bidra til å redusere den negative effekt av naturkatastrofer.

Gjennom FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD) har Norge politisk forpliktet seg til å [bevare 17 %](#) av arealet på land, og sikre at dette blant annet dekker «spesielt områder som er særlig viktig for biologisk mangfold og økosystemtjenester» og at vernet er representativt, altså at 17% av alle de ulike naturtypene skal være vernet. I forbindelse med arbeidet inn mot en ny naturavtale har Norge støttet forslaget om å øke vernet til 30 %.

Stortinget vedtok i 2016 at [10 %](#) av skogen skal vernes ([Meld. St. 14 \(2015-2016\)](#)). Til nå er det kun vernet 3,9 % av den produktive skogen. Ved vern av nye områder er det viktig at de høyeste verneverdiene og mangelanalysen fra skogvernevalueringen prioriteres. Det er et stort behov for en fortgang og målrettet plan for skogvernarbeidet. Det er ikke mangel på skogområder som tilbys for frivillig vern, men mangel på budsjettbevilgninger for å gjennomføre verneprosessen og utbetale erstatning. Vi er derfor i en unik posisjon til å øke skogvernet uten konflikt. Miljødirektoratet opplyser at betydelig flere områder kunne vært vernet frivillig om skogvernbudsjettet hadde vært større. Samtidig er det viktig, både for skogeiere som vil verne og de som jobber med frivillig vern i skogeierorganisasjonene, hos statsforvalterne og i Miljødirektoratet, at det er forutsigbarhet i budsjettbevilgningene, da verneprosessen tar flere år.

For å verne 10 % av skogen innen 2030 trengs en årlig norsk skogvernmilliard fra 2024, med en økning til 1,5 milliard fra 2026 og 2 milliarder fra 2029.

WWF ber om at bevilgningene til skogvern økes med 315 millioner kroner, slik at det totalt bevilges 750 mill. kroner til skogvern i 2023, og det bør trappes opp til en årlig norsk skogvernmilliard fra 2024. I tillegg bør 5 mill. kroner bevilges og øremerkes en ny stilling i Miljødirektoratet for å øke kapasiteten.

Øk støtten til restaurering av myr og annen våtmark

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Støtte til restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420, post 38	Øk med 5 mill. kroner

Verbalforslag:
Restaurering av myr og våtmark prioriteres, for å innfri målsettingene om god økologisk tilstand jf. den planlagte miljøkvalitetsnormen for myr, og for å innfri målet om å restaurere 15 prosent av ødelagte myrer innen 2025.

Drenering av myr har vært praksis i lang tid, og [Norsk naturindeks](#) viser at våtmarkene våre fremdeles opplever en negativ utvikling over store deler av landet. Norge har en stor variasjon i myrtyper, blant annet fra ekstremt næringsrike til ekstremt næringsfattige myrer, og fra atlantiske myrer til palsmyrer. Forekomsten av mange av myrtypene har blitt sterkt redusert og flere er oppført som truet i [Norsk rødliste for naturtyper 2018](#).

Den negative utviklingen skyldes for det meste menneskelige inngrep, blant annet som følge av grøfting, uttak av torv til strø, oppdyrking, anlegg av skogsbilveier, omlegging til golfbaner, boligbygging, bruk til infrastruktur, forurensning og spredning av fremmede organismer. Stortinget vedtok i 2019 et forbud mot nydyrking av myr, et svært viktig tiltak for å redusere tapet av myr. Dette ble imidlertid omgjort i 2021 til at nydyrking av myr kan gjøres etter søknad, og forutsatt at det tas hensyn til både klima, natur og kulturlandskap. I tillegg til at det er viktig med en restriktiv praksis for forringelse av myr og våtmark er det fremdeles svært viktig å restaurere områder som allerede har blitt ødelagt.

Myr har et særegent arts mangfold og er eneste leveområde for flere truede arter. [Mange av disse er moser, karplanter og insekter som kun finnes på rikmyr](#), en myrtype som er sterkt truet (EN). Områdene er også viktige hekkeområder, spillplasser og rasteplasser for trekkfugler. Restaurering av myr vil forbedre tilstanden til myrøkosystemene og artene som lever i, eller på annen måte er avhengig av, disse økosystemene.

Myrer har store karbonlagre, og kan lagre betydelig mer karbon enn skog. Ved drenering og senket grunnvannstand vil det tidligere oksygenfattige miljøet i myra brytes raskere ned og frigi klimagasser. Motsatt vil heving av grunnvannsnivået ved restaurering av myr redusere nedbrytingen og utslippene av klimagasser, og øke karbonlagringen. Torvmyrer kan også holde på større vannmasser og har evnen til å regulere avrenning av vann. Restaurering av myr er dermed både et viktig klimatilpasningstiltak og vil samtidig bidra til flomregulering.

Norge har internasjonale forpliktelser til å restaurere natur. Restaurering av våtmark som myr vil bidra til å oppfylle dette målet. Restaurering av myr er også nødvendig for å innfri målsettingene om god økologisk tilstand, jf. den planlagte miljøkvalitetsnormen for myr, for å bidra til reduserte klimagassutslipp, og som tilpasning til klimaendringene. Men dette viktige arbeidet skjer i altfor lite omfang, og må oppskaleres, ikke minst om man skal nå Stortingets mål om restaurering av 15 prosent av ødelagt natur (inkludert 15 prosent av myr) innen 2025 (jf. [Innst. 294S \(2015-2016\)](#)). Myrrestaurering må derfor prioriteres langt høyere. KLD fastslår selv i sin [Naturstrategi for våtmark](#) at den planlagte innsatsen for restaurering av våtmark ikke er nok til å bedre tilstanden for naturtypen.

WWF Verdens naturfond anbefaler derfor at støtten til restaurering av myr og våtmark økes med 5 mill. kroner.

Klimasats

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Klimasats	Kap. 1420, post 61	Øk med 800 mill. kroner

Verbalforslag:
Klimasats videreføres til 2030.

Støtteordningen «Klimasats» har utløst i 1600 prosjekter og stort engasjement i kommunene, og ordningen utløser kostnadseffektive tiltak med god klimaeffekt: Hver krone fra staten har utløst minst en krone ekstra fra kommunene.

Klimakur2030 understreker at kommunene har flere roller av betydning for arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp, blant annet som myndighetsutøver og lokal planmyndighet, grunneier og bygg- og anleggseier, samfunnsutvikler, innkjøper av varer og tjenester, og tjenesteleverandør. Kommuner sitter også i førersetet med å utvikle styringsverktøy som klimabudsjett, som kan ha overføringsverdi til andre forvaltningsnivåer og virksomheter. Klimakur anbefaler derfor at staten stiller tydeligere krav til kommunene, blant annet gjennom klarere krav til rapportering og integrering av klimahensyn, og å klargjøre og øke det juridiske handlingsrommet.

Det er derfor behov for at klimasats videreføres slik at kommunene kan gjennomført tiltak med dokumentert god klimaeffekt. WWF Verdens naturfond ber om at statsbudsjettets kapittel 1420 post 61 økes med 800 mill. kroner sammenlignet med regjeringens framlagte budsjettforslag for 2022, slik at rammen økes til en milliard kroner årlig.

Styrk kommunenes plastarbeid

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Støtteordning for kommunenes plastarbeid	Kap. 1420, post 71	Øk med 100 mill. kroner

Verbalforslag:
Det etableres en søkbar ordning for avfallshåndtering og forebygging av plastforsøpling for kommunene.

Marin forsøpling er et stort miljøproblem som dessverre stadig øker i omfang. I Norge har vi også store problemer med [forsøpling og forurensning av mikroplast](#). Det må flere tiltak og virkemidler på plass for å løse plastforsøplingsproblemet.

WWF foreslår derfor at det opprettes en ny tilskuddsordning som skal finansiere forebyggende tiltak på kommunalt nivå for å stanse forsøplingen av havet. Denne bør i en startfase bevilges 100 mill. kroner i 2022, hvorav 80 mill. bør være en søkbar ordning for avfallshåndtering og forebygging i kommunene, herunder arbeid med plastsmarte tiltak og handlingsplaner. 20 mill. bør være øremerket tiltak for å styrke avfallshåndtering i norske havner. Denne støtteordningen bør opprettes etter en modell av Klimasats. Ordningen bør opprettes i tillegg til andre nasjonale midler for arbeid mot marin forsøpling, og ikke salderes mot andre eksisterende midler. Ordningen bør videre bistå kommunene i å utøve sitt ansvar som forsøplingsmyndighet. Den administreres av Miljødirektoratet.

En stor del av ansvaret for plastforsøpling ligger i dag på kommunene, og det er stor variasjon i metoder, kostnader og volum tilknyttet plastinnsamling i norske kommuner. Kommunene har mulighet til å påvirke flere deler av plastens verdikjede, gjennom spesifikke handlingsplaner, og gjennom andre politiske satsingsområder. Slike handlingsplaner bør inkludere bruk av offentlige innkjøp og anskaffelser. Som en stor innkjøper av plast kan kommunene bidra til å forsere utviklingen av sirkulær økonomi, herunder reduksjon av engangsprodukter, økt ombruk, gjenbruk og bruk av resirkulert materiale. Dette vil imidlertid trenge statlige retningslinjer og veiledning.

Vår vurdering underbygges av [en oppdatert tiltaksvurdering som ble oversendt Klima- og miljødepartementet fra Miljødirektoratet i 2020](#), hvorav et av anbefalte tiltak var å følge opp kommunene som forsøplingsmyndighet gjennom tilsyn og veiledning. Vi mener dette er en nøkkel til å gjennomføre endringer på systemnivå. Det bør derfor prioriteres.

WWF Verdens naturfond synes det er bra at dagens tilskuddsordning rettet mot arbeidet med marin forsøpling og mikroplast ble videreført i statsbudsjettet for 2022, selv om vi mener det er beklagelig at rammene til ordningen er betydelig redusert (kap. 1420 post 71).

Denne støtteordningen fokuserer imidlertid hovedsakelig på opprydning og forebyggende, avbøtende tiltak. Private bidrag, som Handelens Miljøfond, er begrenset til hovedsakelig opprydningstiltak, forebyggende tiltak, og støtter i hovedsak næringslivstiltak og frivillige organisasjoner. Det finnes derfor ikke noen ordning i dag som støtter kommunenes tiltak og handlingsplaner. WWF mener derfor at det mangler målrettet bevilgning av midler til større endringer på systemnivå. En ny støtteordning for kommunene, som beskrevet over, vil gjøre det lettere å ta tak i utfordringene med plastforsøpling og avfallshåndtering.

Internasjonalt samarbeid for skogvern i nord

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Skogvernsamarbeid i nord	Kap. 1420, post 84	Øk med 2 mill. kroner

Verbalforslag:
Skogvernsamarbeidet i nord prioriteres, for å sikre hensyn til klima, naturverdier og mennesker i de nordlige skogene.
Det tas initiativ til en internasjonal sirkumpolar avtale om vern av boreal skog.

Den boreale skogen (taigaen) er mye mindre kjent enn den tropiske skogen og mye mindre beskyttet, til tross for at den er like viktig for CO₂-opptak og biologisk mangold. Boreal skog består av store, sammenhengende urskogsområder i Russland, Canada og Alaska og boreal skog i Fennoskandia som er mer fragmentert og har mindre urskog igjen. Disse skogene står i akutt fare for ødeleggelse da hogsten øker i mange av disse landene, samtidig som effektene av klimaendringer gjør at skogene blir mer utsatte for skogbrann, tørke og andre endringer i økosystemet. Bevaring av den boreale skogen på tvers av landegrensene er avgjørende for at disse unike skogene forvaltes på en måte som hensyntar både klima, naturverdier og mennesker.

Til tross for at [Regjeringen understreker hvor viktig denne typen arbeid er](#), har skogvernarbeidet på tvers av landegrensene i nord blitt [nedprioritert i omfang og overført fra Miljødirektoratet til Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#). Det gjelder både [Green Belt Fennoscandia](#)-arbeidet og skogvernarbeidet under Barents-samarbeidet, mens Green Belt Europe-arbeidet er lagt helt på is

Arbeidet med Green Belt Europe og Green Belt Fennoscandia må gjenopptas og skogvernsamarbeid i Barentsregionen tilbakeføres fra Statsforvalteren til Miljødirektoratet. Dette vil medføre relativt små kostnader for Norge, men vil gi en svært tydelig signaleffekt til våre samarbeidsland om at Norge også prioriterer beskyttelse av skogen i nord. Videre kan Norges tilstedeværelse i Green Belt Europe-arbeidet også bidra til å hindre uheldige avgjørelser andre steder i Europa.

Dette arbeidet kan med fordel sees i sammenheng med at regjeringen i Hurdalsplattformen varsler et initiativ om et internasjonalt klimasamarbeid mellom landene som har boreal barskog.

WWF Verdens naturfond ber om at det bevilges 2 millioner kroner til arbeidet med skogvernsamarbeid i nord.

Sirkunova – et sirkulærøkonomisk program under Enova

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Opprette «Sirkunova»	Kap. 1428, post 50	Øk med 200 mill. kroner

Verbalforslag:
Det opprettes et sirkulærøkonomisk program under Enova for å stimulere sirkulærøkonomiske tiltak i næringslivet.
I sammenheng med oppdatert strategi for sirkulærøkonomi skal det utredes nye målbare indikatorer som sikrer at vi oppnår reell miljøeffekt, inkludert vårt materielle fotavtrykk og grad av sirkularitet i økonomien, samt en handlingsplan som legges frem i en stortingsmelding.
Det startes opp et arbeid med et regime for avgifter på bruk av førstegangs bruk av naturressurser som inkluderer både ikke-fornybare og fornybare ressurser, for å sikre reelt redusert press på naturressurser.

Sirkulærøkonomien vil ha en nøkkelrolle i det grønne skiftet, hvor den kan bidra til vesentlige [utslippskutt](#) og bedre utnyttelse av [materialer og ressurser i økonomien](#). Dette kan også bidra til å redusere behovet for uttak av naturressurser og slik gi oss bedre grunnlag for vern av natur og reduksjon av naturfotatrykket. En større satsning på sirkulærøkonomi kan også bidra til betydelig ny [verdiskapning og arbeidsplasser](#).

Dagens lineære økonomiske system har ført til at vi forbruker ressurser langt utover [planetens tålegrenser](#) og i strid med [FNs bærekraftsmål](#). For å kunne nå våre internasjonale forpliktelser på miljø og klima, som f.eks. Aichimålene og Parisavtalen er vi nødt til å legge om til en sirkulær økonomi som spiller på lag med naturen og beholder ressursene i kretsløpet lengst mulig.

[EU har ambisiøse målsetninger for sirkulær økonomi](#). Denne ble vedtatt som del av EU's Green-deal, hvor mye vil være relevant gjennom EØS-avtalen. Norge ligger i dag langt unna å oppfylle flere av disse målsetningene. [Hurdalsplattformen](#) sier at regjeringen skal komme med en ny og forbedret nasjonal strategi for sirkulærøkonomi.

For å nå målsetningene og utnytte potensialet i sirkulærøkonomien er man avhengig av at det utvikles og tas i bruk ny teknologi og løsninger av både eksisterende og nye aktører i næringslivet. Staten må ta en mer aktiv rolle for å utløse sirkulærøkonomiske tiltak. I dag er negative eksternaliteter ved høyt material- og naturfotavtrykk i mindre grad internalisert på bedrifter enn det er på klimaområdet, hvor karbonavgift gir incentiver til å kutte utslipp. Utvikling av nye forretningsmodeller og teknologier har høyere risiko og lengre investeringshorisont enn det mange aktører i næringslivet kan håndtere. Staten kan derfor gjennom risikoavlastning for sirkulærøkonomiske tiltak være med å skape resultater som korrigerer negative og utnytter positive eksternaliteter slik at vi får et samfunnsoptimalt resultat. Enova har per i dag ansvar for å bevilge midler for å ta i bruk ny lavutslippsteknologi og besitter derfor kunnskap og kontakter på tvers av norsk næringsliv. Dette gjør Enova godt posisjonert for å besitte ansvar gjennom opprettelse av et eget sirkulærøkonomisk program – Sirkunova – under Enovas budsjett. Tildelingene må vurderes ut ifra hvorvidt aktuelle prosjekt oppfyller følgende målsetninger:

- Oppnåelse av sirkulærøkonomiske målsetninger
- Reduksjon av materialfotavtrykk
- Reduksjon av klimagassutslipp
- Utvikling av ny teknologi eller forretningsvirksomhet som kan bidra til verdiskapning og sysselsetting

WWF foreslår derfor at man oppretter et eget sirkulærøkonomisk program innenfor Enova, med hensikt å støtte bedrifter som ønsker å gjennomføre nyskapende og skalerbare sirkulærøkonomiske tiltak i tråd med Norges nasjonale og internasjonale målsetninger. Det bør i utgangspunktet gis bevilgning på 200 mill. kroner i statsbudsjettet for 2023, under Kap 1428, post 50, for tildeling i en periode over tre år. Programmet bør sette av en del av midlene for tiltak i små og mellomstore bedrifter, samt samarbeide med Innovasjon Norge for å vurdere muligheter innen oppstartsvirksomheter.

Øk øvrige tilskudd til Enova til energieffektivisering og produksjon i husholdninger

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Økte overføringer Enova	Kap. 1428, post 50	Øk med 1000 mill. kroner

Verbalforslag:
Enova må etablere/videreføre støtteordninger til kraftproduksjon, elbillading og energieffektivisering i borettslag og sameier.
NVEs foreslått nett-tariff ordning avvikes permanent til fordel for ny modell som belønner energisparing og egenproduksjon.
El-avgiften bevares og innrettes for å bidra til finansiering av energisparende tiltak i husholdninger.
Det legges fram en handlingsplan for energieffektivisering med skjerpet målsetning om strømsparing over dagens nivå på 10TWh.

Enova har en nøkkelrolle i å få fram nye teknologiske løsninger i ulike sektorer og sørge for energieffektiviseringstiltak som reduserer utslipp og sparer energi. Målet er å høste erfaringer som bidrar til kompetanseutvikling, innovasjon og spredning av teknologi både nasjonalt og internasjonalt. Men støtten fra Enova er også viktig for å kutte utslipp privat, gjennom for eksempel energieffektivisering og støtte til varmepumper.

Statnetts analyser viser at totalt kraftbehov kan øke til over 220TWh fra dagens nivå på 135TWh for å nå mål om 55% klimakutt i 2030. Fornybar energi er en verdifull ressurs. Vi bør derfor satse på energieffektivisering i mye større grad enn tidligere. Det har vært manglende satsning på energieffektivitet og distribuert produksjon av elektrisitet. Støtten Enova tildeler husholdninger er vedtatt kuttet på tross av at en med dagens satser ikke klarer å utløse tilstrekkelige investeringer som bidrar til energieffektivisering og private klimainvesteringer, som feks solceller. De 100 millionene som ble tilført i regjeringens strømpakke gjør lite for å veie opp denne skaden. Ordningen må forsterkes ytterligere med spissede støtteordninger rettet mot borettslag og sameier, samt grundig forankring i Enovas mandat.

Vi har et vedtatt mål om å sikre 10TWh energisparing i bygg innen 2030 mens det totale potensialet for energisparing i bygningsmassen alene er estimert til i overkant av 20TWh. Det bør lages insentiver for at dette målet nås. Et insentiv for energisparing er el-avgiften. WWF anbefaler derfor at el-avgiften ikke kuttes, men at det heller lages insentiver for å gjennomføre energieffektiviserende tiltak i husholdningene. Klarer vi ikke redusere forbruket vil vi møte nye strømkriser og kunne få mangel på strøm og høyere strømpriser. Andre tiltak for å utjevne forskjeller og redusere strømregningen bør heller tas i bruk.

En utvidet satsning på energieffektivitet som reverserer Enovas varslede kutt i støttesatsene for energieffektivisering og øker de totale budsjetttrammene vil kunne bidra til å øke verdiskaping i disse næringene samt øke sysselsetting. 13 TWh energieffektivisering i bygg kan gi inntil 45 000 nye årsverk, ifølge en rapport fra [Thema](#). For å få maksimal effekt må dette også omfatte næringsbygg, som også har tilsvarende potensial for energieffektivitet. WWF foreslår en ytterligere økning i overføringene klima- og energifondet post 50 under Enova SF på 1 mrd. kroner i statsbudsjettet for 2022, som skal gå til tiltak knyttet til energieffektivisering og alternativ fornybar energiproduksjon i husholdninger og næringsbygg over en periode på fire år.

Fornybart (grønt) hydrogenprogram

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Fornybart hydrogenprogram	Kap. 1428, post 50	Øk med 2 000 mill. kroner

Verbalforslag:
Det vedtas et mål om å sikre produksjon av minst 400 000 tonn grønt hydrogen innen 2030 og full hydrogenomlegging av norsk industri.

Norge satser i dag stort på utvikling av blått hydrogen fremstilt fra fossile brensler som naturgass, som renses for en stor andel klimagassutslipp ved hjelp av karbonfangst og -lagringsteknologi. Sammenliknet med grønt hydrogen produsert fra fornybar energi er blått hydrogen en lite effektiv energibærer, grunnet mange energikrevende prosesser før gassen omgjøres til karbonfri hydrogen, og er ikke utslippsfri. Blått hydrogen krever flere fordyrende investeringer i infrastruktur og teknologiutvikling for å gjøre blått hydrogen praktisk mulig. Analyser viser nå at grønt hydrogen på lang sikt vil ha lavest kostnader etter hvert som det bygges ut tilstrekkelig fornybar energi og elektrolysekapasitet. WWF mener derfor at Norge må fremme grønt hydrogen fremfor blått hydrogen.

Grønt hydrogen bidrar som en forutsetning for flere av tiltakene som legges frem i Klimakur, samt i veikart for grønn vekst til nøkkelnæringer som skipsfart, tungtransport og prosessindustri. Analyser fra Statnett viser at man gjennom en full hydrogenomlegging vil kunne kutte mellom 10-12% av Norges utslipp. Produksjon av hydrogen i Norge gir et robust hjemmemarked og grunnlag for utvikling av teknologi og en eksport, som gir gevinster i form av både verdiskapning, eksportinntekter, sysselsetting og utslippskutt.

Norge er ett av de landene i verden som [regnes for å ha best forutsetninger](#) for å utvikle en industriell satsing på grønt hydrogen, ettersom vi allerede har store fornybare kraftressurser, umiddelbar nærhet til Europa og en robust industri.

Det er gledelig at regjeringen har varslet satsning på hydrogen, og at ENOVA har tildelt 1 milliard av sine midler til hydrogen. For at vi skal nå frem trenger vi nå at satsningen videreføres og formaliseres som del av regjeringens energimelding, med en tydelig målsetning, strategi og program under ENOVA.

WWF foreslår derfor at det opprettes et eget hydrogenprogram som er innrettet for å støtte og tilrettelegge for hydrogenomlegging i norsk industri der hovedtyngden er på grønt hydrogen. Dette er etter modell av Pilot-E som koordinerer satsninger fra Enova, Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Programmet må omfatte både aktører i kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, hvor støtten må tildeles gjennom bruk av såkalte differansekontrakter for karbonpris, hvor staten støtter en del av differansen mellom gjeldende pris på karbon i Norge og/eller EU, og tiltakskostnad, hvor utgifter gradvis vil fases ut etter hvert som prisen faller når teknologi modnes, eller karbonprisen stiger. Satsningsforslaget kan sees i sammenheng med en større omstillingsplan som bør finansieres ved midler fra en omstillingsavgift.

Dagens satsning på hydrogen utvides ved å bevilge 2 milliarder kroner til klima- og energifondet Post 50 under Kap. 1428 Enova SF til et eget hydrogenprogram med mål om å sikre produksjon og bruk av grønt hydrogen i norsk industri. Midlene skal brukes i en innledende fase på to år, hvor det skal utredes en implementeringsplan og tilhørende finansieringsbehov for å nå et mål om 400 000 tonn grønt hydrogen innen 2030 og full hydrogenomlegging av norsk industri.

Restaurering av Oslofjorden

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Prosjekt for Oslofjorden	Ny post	Øk med 100 mill. kroner

Verbalforslag:
Det etableres et pilotprosjekt for Oslofjorden, for restaurering av leveområder og kartlegging, og vern av viktige områder inkludert karbonlager i sedimenter.

Oslofjorden er i dag en av verdens mest belastede fjorder av sitt slag. Temperaturøkning i fjorden, flere områder med oksygenfattig vann, tap av leveområder og bestander på historisk lavt nivå er noen av de alvorlige tingene Oslofjorden har opplevd de siste 100 årene. Årsakene til disse problemene er etter hvert grundig belyst og noen av hovedgrunnen til at både dyrelivet og leveområder i fjorden forsvinner er:

- Avrenning fra landbruk
- Avløp som går ubehandlet ut i fjorden
- Overfiske
- Temperaturøkning tilknyttet klimaendringer

Det bor 1,6 millioner mennesker i tilknytning til fjorden og den er både viktig med tanke på naturverdiene og økosystemtjeneste fjorden innehar og som rekreasjonsområde for befolkningen.

Oslofjorden var en gang en fjord med et yrende dyreliv, rik på fisk, krepsdyr og andre type marine dyregrupper. I dag derimot er fjorden en syk pasient med sterkt behov for akutt førstehjelp. 2021-2030 er FN's tiår for økosystemrestaurering og det er på tide å bruke anledningen til å redde Oslofjorden. [Det ble i juni 2021 lagt frem en tiltaksplan for Oslofjorden](#). Dessverre var denne planen for lite ambisiøs og konkret. Likevel pekte tiltaksplanen på en rekke utfordringer som må løses, men ikke hvordan det var tiltenkt å løse dem.

I statsbudsjettet 2022 ble det satt av 10 millioner kroner for konkret arbeid tilknyttet utbedringer av Oslofjorden. Disse midlene står ikke i forhold til de utfordringene fjorden opplever, men må sees som en oppstart til et større arbeid. Utfordringer med å omlegge landbruket til å redusere den negative påvirkningen på livet i Oslofjorden, å sikre rensing av avløp i kommunene i tilknytning fjorden, å etablere tømmestasjoner av avløp for fritidsbåter, og å kartlegge viktige områder med tanke på vern og å etablere verneområder basert på miljøfaglige råd vil alle ha en større kostnadsramme som ikke kommunene er i stand til å finansiere selv. Det er derfor et behov for å styrke finansieringen av tiltak som må på plass for å ta vare på og å bygge opp igjen livet i Oslofjorden.

WWF ber derfor om at det i statsbudsjettet for 2023 avsettes 100 millioner kroner for å etablere et prosjekt for Oslofjorden for å kartlegge naturen i fjorden, restaurere ødelagt marin natur, verne viktig natur og gjenoppbygge bestander.

Helhetlig plan for restaurering av norsk natur

Verbalforslag:

Det utarbeides en helhetlig plan for restaurering av norsk natur både til land og til havs med mål om at 15% av forringet natur skal være restaurert innen 2025, og med tiltak med en lang tidshorisont for å sikre en opptrapping av restaureringsarbeidet utover dette målet.

Arealbruksendringer og tap og forringelse av natur er i følge [Artsdatabanken](#) hovedtrusselen for 90% av artene på den norske rødlista og hovedgrunnen til tap av naturmangfold. Dette forringer også økosystemtjenester vi mennesker er avhengige av, som karbonlagring, luftrensing og flomdemping.

Norge forpliktet seg i 2010 til å nå de internasjonale målene for biologisk mangfold, de såkalte Aichimålene. [Aichimål 15](#) sier at minimum 15 prosent av forringede økosystemer skal være restaurert innen 2020. Norge var ved utgangen av 2020 langt unna å nå dette målet, som vist i «[Naturens tilstand 2020 – Vurdering av Norges innsats for å nå verdens naturmål](#)». I [innstillingen til handlingsplanen om norsk handlingsplan for naturmangfold](#) gikk Stortinget i 2016 inn for at arbeidet med restaurering skulle være unnagjort innen 2025, og utsatte dermed den opprinnelige 2020-fristen. Klima- og miljødepartementet fulgte opp dette i [Prop. 1 \(2020-2021\)](#), med å ville «*prioritere aktuelle restaureringstiltak med sikte på at 15 pst. av dei forringa økosystema er restaurerte innen 2025*». På tross av dette foreligger det ingen plan for gjennomføring av dette arbeidet. En omfattende og helhetlig utredning av behovet for å restaurere norsk natur er nå nødvendig for å stoppe tapet av norsk natur og ta naturforvaltningen opp på et nytt nivå.

Erfaringen viser at det er et prekært behov for en handlingsplan for restaurering av norsk natur – både for å stoppe naturtapet og for å oppfylle våre nasjonale og internasjonale forpliktelser. En gjennomgang av tilstanden i ulike økosystemer og en utredning av hvilke tiltak som kan settes i verk for å styrke naturtilstanden i systemene er helt nødvendig. Førstnevnte punkt kan eksempelvis ta utgangspunkt i arbeidet som er gjort på [fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand](#). I tillegg må planen inneholde et utkast til aktuelle lokaliteter som kan restaureres. Det er samtidig viktig at dette arbeidet ses i sammenheng med andre prosesser for å sikre natur, som det pågående arbeidet med helhetlig og økosystembasert forvaltning av natur, og naturens evne til å lagre karbon. Se for øvrig budsjettforslag om økt støtte til restaurering av myr og våtmark, kap. 1420, post 38.

Etablere en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur og landskap

Verbalforslag:

Det etableres en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur både på land og i havet.

Norge trenger en politisk målsetting om økt karbonlagring i norsk natur og en tverrdepartemental strategi med virkemidler som beskriver hvordan målet skal nås, i tråd med Hurdalsplattformen. Den bør inneholde beskrivelse av mål og innsatsområder, samarbeidsformer på tvers av sektorer og næringer, finansieringsformer og planer for implementering og oppfølging i karbonlagring marint, jordbruksjord og natur på land. Den bør identifisere forskningsbehov og berøre internasjonalt samarbeid, herunder vår deltakelse i det internasjonale initiativet [4p1000](#), som har til hensikt å øke karbonlagring i jordbruksjord.

Arbeidet med strategien bør organiseres som et tverrdepartementalt arbeid under ledelse av Klima- og miljødepartementet, der også Landbruks- og matdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet er representert.

Om lag halvparten av karbonmengden som tilføres atmosfæren på grunn av menneskelige aktiviteter, [bindes naturlig i hav og på land](#). Det foregår altså netto karbonbinding i natur og landskaper. Opptak og lagring av karbon i økosystemene påvirkes av hvordan for eksempel fiskerier, tareskog, myr, jordbruksjord, skog og beitemark blir forvaltet. Potensialet knyttet til naturlige klimaløsninger er understreket av både FNs klimapanel IPCC og FNs naturpanel IPBES. [I en omfattende studie fra 2017](#) beregnet en forskergruppe potensialet for naturlig karbonlagring på land, i global målestokk, og konklusjonen var at skoger, våtmarker, beiter og dyrket mark kan bidra med [en tredel av klimaløsningene verden trenger før 2030](#).

Norges natur gir spesielt gode forutsetninger for naturlig karbonlagring. Rapporten [Karbonlagring i norske økosystemer](#) viser at fastlands-Norge har mer enn dobbelt så store naturlige karbonlagre som gjennomsnittet for verdens landarealer. De største lagrene finnes i skog, myrer og fjellområder. Rundt tre firedeler av karbonlagrene er i jordsmonnet. Av rapporten framgår det videre at også tareskogene langs norskekysten bidrar til betydelig karbonbinding. Avslutningsvis viser den til at det finnes et stort og lite utnyttet potensiale for økt karbonbinding ved å innføre eller endre visse forvaltningspraksiser.

[En annen rapport](#) viser at norske havområder er viktige for karbonlagring på havbunnen. Den trekker fram de 5 prosentene av havområder globalt som er viktigst å beskytte for lagring av karbon i sedimentene. Av disse ligger hele 28 prosent i norske farvann. Den peker også på at karbonavtrykket til feks [bunntåling i norske farvann bidrar med oppvirvling av sedimenter med lagret karbon tilsvarende utslippene til norsk industri, veitrafikk og innenlands flyreiser](#). Tallene fra rapporten alene tilsier at Norges utslipp reelt sett kan være 50 prosent høyere enn det som framkommer av dagens rapporterte klimagassutslipp. Slike funn blir avgjørende for å skaffe riktig klimarapportering av aktiviteter, som eksisterende fiskeri, og dersom nye aktiviteter skal utredes.

For å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturlig karbonlagring viser vi ellers til innsendt forslag til Landbruks- og matdepartementet, om å inkludere måling av jordkarbon i Landsskogtakseringen.

Naturkur som undersøker klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring, og naturmangfold

Verbalforslag:

Det bestilles en Naturkur, som vil undersøke klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring og naturmangfold. Naturkur må ta for seg klimatiltak i forskjellige økosystemer, over tid, både på land og i havet.

Å ta vare på naturen er den billigste og mest effektive løsningen for å lagre karbon. Hvert år tar naturlig karbonlagring opp mer enn halvparten av karbonet som vi mennesker slipper ut til atmosfæren, og potensialet for naturlig karbonlagring på land i Norge er dobbelt så stort som gjennomsnittet. Dagens klimaregime for arealbruk og skog omfatter bare en tredel av de norske naturlige karbonlagrene på land, og ingen i havet.

I årene framover blir naturen en svært viktig del av klimaløsningen både internasjonalt og her i Norge. I Hurdalsplattformen går det fram at regjeringen vil "utarbeide et nasjonalt mål og strategi for å øke den naturlige karbonlagringen i norsk natur". Vi må ta vare på de karbonlagrene som finnes, og på naturens evne til å lagre mer karbon. Å ta vare på og restaurere natur er dermed et klimatiltak som samtidig vil medvirke til at Norge innfrir internasjonale forpliktelser som bevaring av naturmangfold. For å klare å nå Parisavtalens klimamål er derfor det viktig å etablere mål om økt naturlig karbonlagring for alle typer økosystemer, som er skilt fra mål om å redusere utslipp, og å legge vekt på tiltak som styrker både karbonopptak og naturmangfold.

Det er imidlertid store hull i kunnskapen om karbonfangst og –lagring i norske økosystemer, og om hvilke tiltak og tilpasninger som vil være mest effektive. For å sette i gang de riktige tiltakene trenger vi derfor mer kunnskap om effekten av dem. WWF ber om at det settes i gang en utredning etter modell av regjeringens tidligere Klimakur. En slik Naturkur vil kunne bidra til at Norge opprettholder et mangfold av økosystemer i god tilstand, noe som er svært viktig for lagring og opptak av karbon. Naturkur-utredningen må inneholde en oversikt over de mest effektive tiltakene for både natur og klima. Tiltakene som vurderes må både omfatte grep som kan redusere negativ påvirkning på naturlige karbonlagre, eksempelvis tilpasninger av ulike typer næringsvirksomhet, og målrettede grep som kan øke naturlige karbonlagre, eksempelvis restaurering av karbonrike økosystemer. Vurderingene må gjelde mulige tiltak og tilpasninger både på land og i havet.

En Naturkur vil inngå i et styrket kunnskapsgrunnlag for et tverrsektorielt arbeid med å realisere en målsetting om økt naturlig karbonlagring i norske økosystemer, se regjeringens planer for dette i Hurdalsplattformen, og vårt detaljerte forslag for dette.

For å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturlig karbonlagring viser vi ellers til innsendt forslag til Landbruks- og matdepartementet, om å inkludere måling av jordkarbon i Landsskogtakseringen.

Nasjonal handlingsplan for infrastruktur for avfall

Verbalforslag:
Det utarbeides en nasjonal plan for utvikling av infrastruktur knyttet til avfallshåndtering som legger avfallshierarkiet og sirkulærøkonomi til grunn.
Det utvikles en virkemiddelspakke som utløser nødvendige investeringer i nasjonal infrastruktur for avfallshåndtering som en del av planen.
Det innføres krav til utsortering og materialgjenvinning.

Det er behov for et nasjonalt løft i avfallshåndteringen, for å redusere mengden plast og annet avfall på avveie og redusere klimagassutslipp fra avfallshåndtering. En mer effektiv infrastruktur for innsamling, ettersortering, gjenvinning og bruk av resirkulert materiale har stor miljønytte. En [ny rapport fra Eunomia](#) anslår at ettersortering av plast kan spare 464 million tonn CO2 globalt. En slik satsing har også ringvirkninger for hele den sirkulære økonomien.

Dette krever eliminering av de kommunale forskjellene i avfallshåndtering. [Avfallsplan 2020-2025](#) gjorde en begrenset og overordnet vurdering av behovet for etablering av ny infrastruktur på nasjonalt nivå. WWF mener at Hurdalsplattformen gjør rett i å foreslå at avfallshåndtering skal prioriteres i Norge. Vi foreslår at dette følges opp med en gang ved å sikre at Norge får på plass en enhetlig nasjonal plan for hvordan vi skal kunne sikre en effektiv innsamling, sortering og materialgjenvinning av plastavfall nasjonalt. Investeringskostnaden og nødvendige tiltak har en tett sammenheng med forslaget om materialavgift på plast, utvidet produsentansvar og returordninger.

En [kartlegging Deloitte](#) gjorde for Klima- og miljødepartementet pekte på behovet for en nasjonal plan for ettersortering, behandling- og materialgjenvinning av avfall i Norge som et nødvendig grep for å sikre overgangen til en sirkulær økonomi. [Nye undersøkelser fra Mepex og Norner](#) har videre undersøkt hvor stor investeringen bør være dersom vi skal klare å gjenvinne 50% av plastavfallet. Rapporten anbefaler 10 grovsorteringsanlegg for husholdningsavfall, i tillegg til kapasitet for næringsavfall fra næringslivet. Det vil videre være behov for et nasjonalt anlegg for finsortering og et anlegg for produksjon av nytt plastråstoff. Investeringskostnaden er estimert til å være 6,8 milliarder kroner.

I dag er det kommunene som sitter med nøkkelen. Flere kommuner står ovenfor nye lovkrav, jf. [Forslag på nye krav i avfallsforskriften kapittel 10a](#). Grunnet kommunale forskjeller er det flere kommuner som er langt unna å kunne klare å nå disse kravene. Uten et rammeverk som sikrer effektiv benchmarking, deling av beste praksis og samarbeid på fylkeskommunalt og nasjonalt nivå tror vi det er vanskelig å nå kravene og realisere endringene.

Beregne klimaeffekten av statsbudsjettet

Verbalforslag:
Klimaloven oppdateres i tråd med et nytt klimamål som justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, der utslippskuttene skal tas nasjonalt.
Det innføres et klimabudsjett for å tallfeste hvordan statsbudsjettet totalt sett påvirker klimautslippene, ved å måle utslippskonsekvensen av alle kapitler og poster.
Hvert sektordepartement tildeles et utslippsbudsjett som er i tråd med klimamålene, og ut fra dette lages sektorvise handlingsbaner som viser hvordan utslippsmålene skal nås.
Klimaeffekten av statsbudsjettet brukes aktivt på en måte som gjør at statsbudsjettets disponeringer bidrar til å nå politisk vedtatte klimamål, og gjensidig danne føringer for budsjetteringer og omdisponeringer i tråd med klimamålene.
Det sikres åpenhet om tallmaterialet og metode ved å offentliggjøre beregningsgrunnlaget for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler.
Det gjennomføres en årlig klimadebatt i Stortinget for å vurdere den årlige klimalovsredegjørelsen.

I januar 2018 trådte den nye klimaloven i kraft. Den lovfester blant annet at regjeringen i budsjettproposisjonen for neste års statsbudsjett skal redegjøre for hvordan Norge skal nå klimamålene for 2030 og 2050, samt redegjøre for klimaeffekten av fremlagt budsjett. Fram til nå har ikke statsbudsjettet gode svar på klimaeffekten av budsjettet som svarer ut klimalovens 6 på en tilfredsstillende måte. I tilleggspolisjonen for statsbudsjettet for 2022 har Regjeringen allerede slått fast at: "Det skal innføres et årlig forpliktende budsjett for utslipp av klimagasser, og Norges gjenværende karbonbudsjett skal legge føringer for vurderinger av politiske tiltak og satsinger. Budsjettprosessen og de årlige budsjettfremleggene vil være milepæler i dette arbeidet, og vurderinger av ulike virkemidler og budsjettposters påvirkning på utslipp og klimamål vil være en viktig del av arbeidet med statsbudsjettet. Det skal fremgå av de årlige budsjettfremleggene hvilke budsjettposter og virkemidler som forventes å påvirke norske utslipp, klimamål og internasjonale forpliktelser betydelig. Utredningsarbeidet er allerede i gang, og regjeringen tar sikte på å redegjøre nøyere for dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.» (side 62).

Klimabudsjett er et viktig styringsverktøy for en tid der det er nødvendig å redusere utslippene så fort som mulig i alle deler av samfunnet. Vi trenger en mer presis og systematisk klimapolitikk, der tiltak som reduserer klimautslippene prioriteres og politiske beslutninger som øker klimautslippene unngås, og at styring av klimapolitikken styrkes. Budsjettering er ikke en nøytral administrativ prosess. Finanspolitikken kan og bør støtte overgangen til et lavutslippssamfunn. Utgifts- og inntekstbeslutninger har klima- og miljøkonsekvenser som må tas med i betraktning i politiske beslutninger. Det bør derfor innføres et klimabudsjett for å tallfeste hvordan statsbudsjettet totalt sett påvirker klimautslippene, ved å måle utslippskonsekvensen av alle kapitler og poster. Hvert sektordepartement må også tildeles et utslippsbudsjett i tråd med klimamålene. Utrekningene av klimaeffekten skal være et verktøy for å sørge for at statsbudsjettets disponeringer bidrar til å nå politisk vedtatte klimamål, og gjensidig danne føringer for budsjetteringer og omdisponeringer slik at Norge når klimamålene vi har satt oss.

Budsjettpostene må sorteres i grupper med kortsiktige, langsiktige og både kort- og langsiktige utslippseffekter. Det må sikres åpenhet om tallmaterialet og metode ved å offentliggjøre beregningsgrunnlaget for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler. For å kunne gi gode svar på spørsmål om effekten av politikk og muligheter for reduksjoner av utslipp, er det viktig at det metodiske utgangspunktet for å beregne virkninger og kostnader ved klimapolitikken er godt.

Eierskapet for gjennomføring av klimabudsjettet bør ligge hos Klima- og miljødepartementet. Alle departementer må følge opp sitt ansvar for å få fram klimaeffekten av sine budsjettposter. Et tverrdepartement fagteam med relevant kompetanse bør ha ansvar for prosessoppnåelse. Det bør opprettes en felles departementsgruppe som skal gjennomføre kategoriseringen for å sikre konsistens på tvers av departementene. Metoden forutsetter at de som gjennomfører kategoriseringen har nødvendig kunnskap og kompetanse til å vurdere budsjettpostenes klimarelevans.

Det er naturlig at klimaeffekter av statsbudsjettet avgrenses til å gjelde effekter på utslipp og opptak som er inkludert i det norske utslippsregnskapet, det vil si som finner sted i Norge, som definert i klimaloven, i tråd med det TBU klima (2020) foreslår.

I vurderinger av metoder for å beregne klimaeffekt av endringer i statsbudsjettet, bør det i tillegg tas hensyn til mulige effekter av endringer i bevilgninger på budsjettposter som har som intensjon å påvirke utslipp og opptak i andre land.

Budsjettforslag til Olje- og energidepartementet (OED)

Her presenterer vi forslag til Olje- og energidepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser	Kap. 1810, post 21	Kutt med 67 mill. kroner
Redusere bevilgninger til forskning i petroleumssektoren	Kap. 1830, post 50	Kutt med 244 mill. kroner

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel	Kap. 1428, ny post	Øk med 6 000 mill. kroner

Verbalforslag:
Det åpnes ingen nye havområder til petroleumsutvinning på norsk sokkel.
Åpningsprosessen for mineralutvinning på norsk sokkel stanses, og det etableres et moratorium i påvente av innhenting av ny kunnskap om blant annet naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet på planeten.
Norge tar en pådriverrolle for et globalt moratorium for havbunnsmineraler i påvente av innhenting av kunnskap om blant annet naturen i dyphavet og dens funksjon for livet på jorden.
Det opprettes mekanismer som sørger for tilstrekkelig økonomisk risikoavlastning for havvindaktører som kan bidra til at Norge når en målsetning om utbygging av minst 3GW flytende havvind innen 2030.
KLD og Miljødirektoratet gis mandat til å kartlegge, anbefale, og avslå områder, konsekvensutredninger, og konsesjoner for havvind.
Utbyggingen av havvind tilpasses utviklingen av marine verneplaner, særlig verdifulle og sårbare områder, (SVOs), og den kommende handlingsplanen for sjøfugl.
Naturpåvirkning og bærekraft vektlegges tungt i tildelingskriteriene for å vinne havvindkonsesjoner.
De helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder utvikles til å inkludere arealplaner for norske havområder.

Romertallsvedtak V:
V
Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2021 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:
1. Prosjektet kan ikke utgjøre en risiko for særlig verdifulle og sårbare områder, nærliggende økosystemer, klima og natur, eller ha øvrige må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 5 20 -mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass. Hvert enkelt prosjekt må være samfunnsøkonomisk lønnsomt i prisscenarioer der verden når 1,5 gradersmålet. Dette gjelder også for utbygginger som kobles til eksisterende infrastruktur.

Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser	Kap. 1810, post 21	Kutt med 67 mill. kroner

Verbalforslag:
Det åpnes ingen nye havområder til petroleumsutvinning på norsk sokkel.
Åpningsprosessen for mineralutvinning på norsk sokkel stanses, og det etableres et moratorium i påvente av innhenting av ny kunnskap om blant annet naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet på planeten.
Norge tar en pådriverrolle for et globalt moratorium for havbunnsmineraler i påvente av innhenting av kunnskap om blant annet naturen i dyphavet og dens funksjon for livet på jorden.

I statsbudsjettet for 2022 er det bevilget 67 mill. kroner til spesielle driftsutgifter, der mesteparten vil gå til geologisk kartlegging av petroleumsressurser på kontinentalsokkelen og kartlegging av mineraler på havbunnen. WWF mener disse midlene må kuttes, og at åpningsprosessen for mineralutvinning til havs må stanses i påvente av mer miljøkunnskap.

[Oljedirektoratet anslår](#) at om lag to tredjedeler av de gjenværende, uoppdagede ressursene på norsk sokkel befinner seg i Barentshavet. Arktisk petroleumsutvinning, Barentshavet inkludert, er en meget usikker og risikabel investering både for norsk økonomi og for klodens klima. WWF Verdens naturfond mener at staten ikke bør ta denne risikoen på vegne av, og med, skattebetalernes penger.

Petroleums- og energipolitikken må legges opp innenfor miljømessig forsvarlige rammer. FNs klimapanel viser at dersom vi skal hindre mer enn 1,5 graders global oppvarming må forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030, og opp mot 90 prosent innen 2050. Forbruket av gass må mer enn halveres innen 2050. Det internasjonale energibyrådet, IEA, sier tydelig at det ikke er plass til nye olje og gass investeringer eller leting dersom verden skal holde seg under 1,5 graders globalt oppvarming. Forbruket av olje og gass må ned.

Å fortsette å investere i kartlegging av nye petroleumsressurser er investeringer i kunnskap vi ikke kan benytte oss av innenfor miljømessig forsvarlige rammer. For en energinasjon som Norge vil det være naturlig i stedet å investere i videreutvikling av teknologi og kompetanse fra petroleumssektoren for å satse på fornybar energi og økt grønn konkurransekraft.

Grunnlagsrapportene på miljø og naturforhold til konsekvensutredningen under åpningsprosessen for havbunnsmineraler viser tydelig at vi ikke har nok kunnskap om naturforholdene i dyphavet til å gjennomføre en grundig og tilstrekkelig konsekvensutredning. WWF Verdens naturfond ber derfor om at den pågående åpningsprosessen stanses i påvente av ny kunnskap.

WWF Verdens naturfond ber om at de foreslåtte bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet i forbindelse med statsbudsjettet for 2022 avvikles, og at kapittel 1810, post 21 reduseres med 67 mill. kroner.

Reduser bevilgningene til forskning i petroleumssektoren

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Reduser bevilgninger til forskning i petroleumssektoren	Kap. 1830, post 50	Kutt med 244 mill. kroner

Regjeringens ekspertutvalg for grønn konkurransekraft konkluderte i sin [rapport fra 2016](#) med at «Kunnskapslandet Norge må bli bedre og grønnere». Deres anbefaling for forskningen var at «Forskning må i større grad fokusere på problemene som må løses, og vris fra det fossile til det grønne.»

Norge har gjennom Parisavtalen forpliktet seg til gjøre alt vi kan for at den globale oppvarmingen ikke skal stige mer enn 1,5 grader. FNs klimapanel viser i rapporten utgitt oktober 2018 at globale utslipp må halveres innen 2030 dersom vi skal hindre en gjennomsnittlig temperaturstigning på over 1,5 grader, blant annet ved at forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030 og opp mot 90 prosent innen 2050. Forbruket av gass må mer enn halveres innen 2050 i de fleste scenarier. Forskning for å maksimere norsk petroleumsutvinning bidrar til at Norge binder verdifull kompetanse og kapital som kan brukes bedre ved å forske på omstilling til lavutslippssamfunnet.

To av målsetningene med forskningsprogrammet PETROMAKS 2 er «Økt utvinning fra eksisterende og nye felt» og «Flere funn av olje og gass». I lys av Norges internasjonale klimaforpliktelser og den økonomiske risikoen knyttet til ny olje- og gassutvinning bør forskningsmidlene knyttet til disse aktivitetene avvikles. I statsbudsjettet for 2022 bevilger regjeringen store midler til petroleumsprogrammet DEMO 2000 og PETROMAKS 2. Dette strider mot anbefalingene om hvordan Norge kan sikre sin konkurransekraft for fremtiden, og WWF Verdens naturfond mener disse bevilgningene derfor bør reduseres og reverseres.

I tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet 2022 og i budsjettavtalen med SV ble det til sammen kuttet 51 millioner kroner på kap 1830, post 50. Det er imidlertid ikke spesifisert hvilke programmer som foreslås kuttet. WWF sitt budsjettforslag innebærer konkret å avvikle forskningsprogrammene DEMO 2000, PETROMAKS 2 og PETROSENTER. I statsbudsjettet for 2022 sto disse programmene samlet med en bevilgning på 295 mill. Kroner. WWF foreslår derfor at de eksisterende kuttene fra de foregående budsjetttrundene benyttes til å avvikle de nevnte forskningsprosjektene. I så fall vil det gjenværende kuttet være på 244 mill. kroner.

Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel	Kap. 1428, ny post	Øk med 6 000 mill. kroner

Verbalforslag:
Det opprettes mekanismer som sørger for tilstrekkelig økonomisk risikoavlastning for havvindaktører som kan bidra til at Norge når en målsetning om utbygging av minst 3GW flytende havvind innen 2030.
KLD og Miljødirektoratet gis mandat til å kartlegge, anbefale, og avslå områder, konsekvensutredninger, og konsesjoner for havvind.
Utbyggingen av havvind tilpasses utviklingen av marine verneplaner, særlig verdifulle og sårbare områder, (SVOs), og den kommende handlingsplanen for sjøfugl.
Naturpåvirkning og bærekraft vektlegges tungt i tildelingskriteriene for å vinne havvindkonsesjoner.
De helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder utvikles til å inkludere arealplaner for norske havområder.

Flytende havvind er en næring med stort potensiale for vekst. Gode vindbetingelser og stor teknologikompetanse i leverandørindustrien er grunner til at dette trekkes fram som en industri som Norge bør satse på etter oljen. Det er også gode muligheter til å koble produksjonen til annen grønn industriutvikling, som for eksempel hydrogen- og ammoniakkproduksjon, som vil være nødvendige forutsetninger for utslippskutt i Norge.

Ifølge [analyser](#) vil investering i 1GW flytende havvind i Norge kunne gi opptil 117 milliarder i skatteinntekt for staten gjennom internasjonale markedsandeler. Tilsvarende har forskning fra SSB vist at en gjennom investeringer tilsvarende 30 mrd årlig i havvind på sikt vil kunne skape verdier som kan erstatte fallende inntekter fra petroleumssektoren. Denne beregningen innbefatter ikke eventuelle inntekter som vil kunne komme som følge av utviklinger i kraftmarkedet i Norge, og potensialet for bedre utnyttelse av kraftoverskudd til annen verdiskapning, og vil kunne utgjøre et stort tillegg til totalt verdiskapingspotensial. Slik sett vil en satsning på flytende havvind kunne være et viktig ledd i omstillingen av norsk økonomi, hvor diversifisering av eksportrettet industri i nye grønne næringer vil kunne motvirke langsiktig klimarisiko som følge av redusert aktivitet i olje- og gassnæringen. WWF mener at det basert på Menons analyse vises at det må legges til grunn langt mer finansiell støtte dersom man skal kunne få bygget ut de kommende vindkraftkonsesjonene.

Denne prosessen vektlegger i tillegg til utslippskutt også potensialet for teknologiutvikling, kommersialisering og fremtidig verdiskapning. Enova har tidligere tildelt 2,3 mrd. til Hywind Tampen-prosjektet gjennom tildeling til Equinor. Det er viktig for WWF at det i denne prosessen utformes et mer robust og transparent tildelingssystem. Menons analyser viser at Staten gjennom et slikt tildelingssystem vil betale rundt 1,44 mrd. (nåverdi) i støtte til utbygning av 1 GW vindkraft, over en periode på 25 år. For å kunne realisere av 3GW foreslår vi en total budsjetttramme på minimum 6 mrd. årlig.

Tildelingen av konsesjonene må være basert på strenge krav til bærekraft, som omfatter naturpåvirkning og klimagassutslipp i hele verdikjeden til prosjektet. Det bør inneholde et kriterium om at statlig støtte til finansiering av prosjekter ikke skal bidra som finansieringsstøtte til elektrifisering av prosesser eller annet som inngår i fossile prosjekter, da disse utgiftene bør bekostes av de som står bak utlippene. Etter et slikt kriterium vil

produksjon av havvind være støtteberettiget, mens applikasjoner for å bruke kraft fra havvind spesifikt til å elektrifisere oljeproduksjon ikke vil være det.

For å sikre at prosjektene bidrar til å bygge opp en hjemlig industri bør tildelingen støttes av en leverandøravtale basert på modellen fra UK som sikrer deltakelse for norsk leverandørindustri på opptil 60% av det totale prosjektet. I tillegg bør staten, næringslivsaktørene og akademia gå sammen om felles finansiering av FoU og gjensidig kunnskapsdeling som kan bidra til kostnadsreduksjon i hele verdikjeden. For å nå målsetningen om en kostnadseffektiv utbygging mot 3GW flytende havvind i Norge ber WWF om at det opprettes en ny post under Kap. 1428 Enova SF, til flytende havvind på inntil 6 mrd. årlig. Dette kan finansieres av inntekter fra WWFs foreslåtte strukturforslag om omstillingsavgift på produserte volumer av olje og gass.

Videre må konsesjonssystemet også være bygget på en forutsetning om at havvindutbyggingen opprettholder strenge krav til beskyttelse av natur og naturmangfold som del av konsesjonstildeling og utbygning. Vi må velge å utvikle naturpositiv havvind, på naturens premisser, som vil kunne innebære en stor konkurransefordel i et voksende internasjonalt marked der konfliktene mellom natur og energiomstilling øker.

En skånsom havvindutbygging krever kunnskap om marine økosystemer, og hvordan de påvirkes av ulike menneskelige påvirkningsfaktorer. Det krever også at vi stiller krav om å alltid prioritere naturhensyn i utbyggingen av havvindparker. Den eneste myndigheten som besitter nok naturkunnskap i dag, og som har en tydelig oppgave å prioritere natur i forhold til NML, er Klima- og miljødepartementet, (KLD), og Miljødirektoratet. WWF mener at KLD og Miljødirektoratet må få tydelige mandat relatert til å beskytte natur i konsesjonsprosessene for havvind, samt at tildeling av områder til havvind bør foregå gjennom de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder.

Det er viktig å kartlegge naturverdier, sårbarhet og å avdekke potensielle naturkonflikter før man åpner nye områder for havvind, og ansvaret for å kartlegge og foreslå nye områder for havvind bør legges til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet bør også ha ansvar for å sette minimumskrav for konsekvensutredninger, og ha mandat til å avslå konsekvensutredninger og konsesjoner som bryter mot naturmangfoldloven. Vindkraftanlegg som vil føre til oppstyking av viktige leveområder eller trekkruiter for ansvarsarter, truede og prioriterte arter skal ikke tildeles konsesjon.

Havvind må tilpasses en ny marin verneplan for hele norsk økonomisk sone, som er under utvikling etter en stortingsmelding om temaet våren 2021. Norge er forpliktet til å verne 10 prosent av norske havområder innen 2020, men har i dag bare vernet rundt 1 prosent. I tillegg har Norge nylig gitt sin tilslutning til å fremme et mål om 30 prosent vern innen 2030, under Naturavtalen som skal reforhandles høsten 2021. Dersom målet blir vedtatt, vil Norge forplikte seg til dette.

Utvikling av all menneskelig aktivitet, inkludert arbeidet med havvind, må sees i lys av denne marine verneplanen. For eventuelle omsøkte konsesjoner i områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder, (SVO), i forvaltningsplanene for norske havområder, skal det alltid tas hensyn til arbeidet med marin verneplan. Det skal ikke kunne gis nye konsesjoner for vindkraft i disse områdene før de er blitt vurdert helhetlig med tanke på dagens arbeid med en ny marin verneplan som er under utforming i Klima- og miljødepartementet. Konsesjoner må dessuten tilpasses en ny handlingsplan for å redde sjøfugl. En stor andel av sjøfuglene i Norge er truet, og Stortinget har bedt regjeringen om å utarbeide en handlingsplan for å redde sjøfuglene. Konsesjoner må tilpasses denne handlingsplanen, og plassering og avbøtende tiltak for vindkraft til havs må ta høyde for, og minimere påvirkningen på, leveområder og trekkruiter for sjøfugl.

Senke grensen for PUD-behandling i Stortinget til 5 mrd. kroner

Romertallsvedtak V:

V

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2021 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet **kan ikke utgjøre en risiko for særlig verdifulle og sårbare områder, nærliggende økosystemer, klima og natur, eller ha øvrige** ~~må ikke ha~~ prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør **5** ~~20~~ mrd. kroner.
3. ~~Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.~~ **Hvert enkelt prosjekt må være samfunnsøkonomisk lønnsomt i prisscenarioer der verden når 1,5 gradersmålet. Dette gjelder også for utbygginger som kobles til eksisterende infrastruktur.**

Grensen for hvilke oljeprosjekter som behandles i Stortinget ble senket fra 20 mrd. kroner til 15 mrd. kroner i investeringskostnader som en del av budsjettavtalen med SV. Det er likevel et altfor høyt tall med tanke på hvor stor risiko staten tar i forbindelse med petroleumsinvesteringene, og særlig med det midlertidige oljeskatteregimet der skjevheten gjør at felt som er samfunnsøkonomisk ulønnsomme likevel kan bli bygget ut. Av de 53 prosjektene som planlegges å gjennomføres med det midlertidige petroleumsskatteregimet er ni av feltene som har en investeringskostnad over 15 mrd. kroner. Av disse ni feltene har to felt allerede fått godkjent PUD av OED uten Stortingsbehandling og det er uklart hvor mange av de resterende feltene som vil behandles i Stortinget eller få fritak fra dette. Det er et stort demokratisk problem at ikke det offentlige får innsyn i hvordan forvaltningen av disse prosjektene foregår og vi foreslår derfor at grensen senkes til 5 mrd. kroner. Dette vil innebære at 25 prosjekt av 53 blir behandlet av Stortinget. Det er også viktig at dette gjelder utbygginger som også kan kobles til eksisterende infrastruktur og at disse ikke fritas PUD-behandling, hverken i OED eller i Stortinget.

Som nevnt tidligere vil statens økonomiske klimarisiko være mye større enn selskapenes ved nye utbygginger. Selv med regjeringens nye forslag til innretning av petroleumsskatten vil staten ta 78 prosent av risikoen. Det er derfor essensielt at staten stresstester sin inntjening ved utbygging av nye felt mot et prisscenario som følger 1,5-gradersmålet.

Flere av utbyggingene ligger i sårbare områder med nærhet til viktige økosystemer. I høyesterettsdommen fra klimasøksmålet slår Høyesterett fast at "[styresmaktene vil kunne ha rett og plikt til ikke å godkjenne PUD dersom omsynet til klima og miljø elles på det tidspunktet tilseier det](#)". For prosjekter der risikoen for miljøforringelse er høy og går utover særlige sårbare områder så bør disse behandles i Stortinget.

Budsjettforslag for Finansdepartementet (FIN)

Her presenterer vi forslag til Finansdepartementets budsjett.

Tabellen under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse, der dette er utregnet.

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk Statistisk sentralbyrås kapasitet på statistikk, forskning og analyser om natur, klima og bærekraft	Kapt.1620, post 01	Øk med 10 mill. kr
Opptrapping av CO2-avgift	Kap. 5000	Ikke utregnet
Fjerne friinntekten i oljeskatten	Kap. 5440	Ikke utregnet
Kutt bevilgningene til letevirsomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)	Kap. 5440, post 24.3	Kutt med 1 700 mill. kroner
Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon	Kap. 5500, ny post	Økt inntekt 34 000 mill. kroner

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Innføre plastavgift	Kap 5500, ny post	Ikke utregnet
Naturavgift	Kap. 55xx, ny post	Ikke utregnet

Verbalforslag:
CO2-avgiften får en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, fram mot 3000 kr senest i 2030, for å sikre oppnåelse av Norges klimamål
Den vedtatte reduksjonen i veibruksavgift reverseres, og det innføres ikke andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten.
Klimamålet justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, og utslippskuttene tas nasjonalt.
Det utredes og foreslås en modell for såkalt karbonavgift til fordeling, der provenyet fra den økte CO2-avgiften på bensin og diesel betales ut igjen til alle innbyggere som en klimabelønning. Det skal tas geografiske og sosiale fordelingshensyn i graderingen av utbetalingen.
Friinntekten i oljeskatten fjernes, mens seks års avskrivningstid for petroleumsinvesteringer opprettholdes.
Endringene innføres umiddelbart og erstatter det midlertidige skatteregimet fra 2020.
Tildelingen av nye letelisenser på norsk sokkel stanses – både TFO og nummererte konsesjonsrunder.
Det godkjennes ikke flere utbyggingsplaner på norsk sokkel, av hensyn til natur og klima.
Det innføres en omstillingsavgift per produserte fat med olje og gass, som øremerkes til Enova, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer og redusere utslipp i Norge. Dette bør inkludere havvind, grønt hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.
Plastavgiften videreutvikles og -utredes med utvidelse til flere plaststrømmer (all plast) og fortløpende vurdering av treffsikker størrelse på avgiften.
Det etableres et Plastregister (materialregister).
Det utredes en naturavgift som ilegges ved nedbygging av natur.
Avgiften innbetales til et fond for finansiering av restaurering av forringet natur.
Det settes krav til vurdering av klima- og naturhensyn og natur- og klimarisiko i utredningsinstruksen og tilhørende veileder.
Det gjennomføres en naturrisiko-utredning.

Styrk Statistisk sentralbyrås kapasitet på statistikk, forskning og analyser om natur, klima og bærekraft

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Styrk SSBs kapasitet innen natur, klima og bærekraft	Kap. 1620, post 1	Øk med 10 mill. kr

For å kunne leve opp til nasjonale politiske ambisjoner og nåværende og kommende internasjonale rapporteringsforpliktelser innenfor områdene knyttet til klima, natur og bærekraft, må det settes av tilstrekkelig ressurser til å kunne utvikle og gjennomføre slike analyser. Uten kunnskap og datagrunnlag er det ikke mulig å sette seg troverdige mål og måle fremgang.

Statistisk sentralbyrå (SSB) er en sentral institusjon for å kunne få denne oversikten, og WWF mener at kapasiteten må styrkes betraktelig for å kunne måle hvordan vi ligger an til å nå målene vi har satt oss på klima, natur og bærekraft. I tillegg bør SSB tilrettelegge for et bredere sett med indikatorer og data som måler Norges totale fotavtrykk.

Det er derfor viktig at SSB får nok ressurser til å systematisk måle Norges totale fotavtrykk som bl.a. inkluderer arealbruk, klimautslipp knyttet import (helhetlig klimaregnskap), det materielle fotavtrykket, og sirkularitetsgraden til Norges økonomi.

Det bør legges til rette for en systematisk datainnsamling fra selskaper og finansinstitusjoner som kan rapportere på all relevant data som kreves av f.eks. EUs kommende reguleringer på bærekraft og taksonomi. Disse dataene vil bli en bærebjelke for at SSB kan estimere Norges fotavtrykk med mer presisjon, samt måle effekten av ulike tiltak.

Opptrapping av CO₂-avgift for å sikre utslippskutt i tråd med et mål om 55% kutt i utslipp i 2030 i forhold til 1990 nivå

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Opptrapping av CO ₂ -avgift	Kap. 5000	Ikke utregnet

Verbalforslag:
CO ₂ -avgiften får en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, fram mot 3000 kr senest i 2030, for å sikre oppnåelse av Norges klimamål
Den vedtatte reduksjonen i veibruksavgift reverseres, og det innføres ikke andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten.
Klimamålet justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, og utslippskuttene tas nasjonalt.
Det utredes og foreslås en modell for såkalt karbonavgift til fordeling, der provenyet fra den økte CO ₂ -avgiften på bensin og diesel betales ut igjen til alle innbyggere som en klimabelønning. Det skal tas geografiske og sosiale fordelingshensyn i graderingen av utbetalingen.

I følge Klimakur 2030 utredet av Miljødirektoratet vil karbonavgift være et av de viktigste virkemidlene for å nå Norges utslippsmål. En avgiftsøkning til 2000 kr per tonn CO₂ i 2030 vil kunne utløse nødvendige tiltak til å nå målet om minst 50% kutt i norske ikke-kvotepliktige utslipp. Dette ble også foreslått av regjeringen i [klimameldingen](#). Samtidig viser [Nasjonalbudsjettet for 2022](#) at en slik CO₂-avgift ikke vil være nok til å realisere et mål om 45% lavere utslipp i 2030 i ikke-kvotepliktig sektor, og langt mindre nå et skjerpet mål om 55% kutt fra 1990 nivå. WWF mener at CO₂-avgiften må løftes til et nivå som fører til at den kan bidra til utslippskutt i tråd med et skjerpet klimamål. Dette vil gi gode incentiver for klimaomstilling basert på prinsippet om at forurenser betaler, og sikre langsiktig grønn konkurransekraft i møte med høyere karbonpriser internasjonalt. Det er også viktig at det innføres en forutsigbar opptrappingsplan for avgiften eller hvilke aktiviteter som skal dekkes av avgiften. Flere aktører i norsk næringsliv [tar til orde](#) for en gradvis og forutsigbar opptrapping av avgiften for å få til mer forutsigbare rammevilkår.

Dersom avgiften ikke dekker helheten av ikke-kvotepliktige utslipp, gjennom at det for eksempel åpnes for at avgiftsøkningen kan kompenseres med lavere veibruksavgift eller avgiftsfritak for drivstoff, vil dette bidra til å svekke måloppnåelse gjennom [avgiften](#). Det anslås at eksempelvis at reduksjonen av veibruksavgiften i statsbudsjettet for 2022 vil kunne svekke klimakutt med mellom 1-2 gt CO₂, og ytterligere svekke avgiftens evne til å ta kutt i tråd med Norges klimamål. Grunnen er at transportrelaterte tiltak står for 55% av de utredede klimakuttene i Klimakur 2030.

En CO₂-avgift vil kunne ha konsekvenser for utvalgte deler av befolkningen, og for å sikre aksept for klimatiltak er det nødvendig å finne måter å kompensere de som rammes utilbørlig av avgiften, uten å svekke utslippskuttene. En klimaavgift til fordeling vil være en god løsning, hvor deler av det innsamlede provenyet fra avgiften distribueres tilbake til befolkningen, justert for forutsetninger som husholdningsstørrelse og geografisk beliggenhet. WWF mener at det må utredes en fordelingsordning som redistribuerer deler av provenyet fra CO₂-avgiften tilbake til befolkningen som en fast årlig utbetaling. CO₂-avgiften må ha en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, fram mot 3000 kr senest i 2030. Reduksjonen av veibruksavgiften må reverseres, og det må ikke innføres andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten.

Fjern friinntekten i oljeskatten, men behold seks års avskrivningstid med omgående virkning

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Fjern friinntekten i oljeskatten	Kap. 5440	Ikke utregnet

Verbalforslag:
Friinntekten i oljeskatten fjernes, mens seks års avskrivningstid for petroleumsinvesteringer opprettholdes.
Endringene innføres umiddelbart og erstatter det midlertidige skatteregimet fra 2020.

I august 2021 la regjeringen fram forslag til oljeskatteregime som i prinsippet vil gjelde fra 2024 når det midlertidige oljeskatteregimet utgår. Forslaget er en kontantstrømsskatt som innebærer at selskaper som kun verdsetter investeringene med et felles avkastningskrav vil oppleve en økt lønnsomhet ved nye investeringer som igjen kan føre til at det vil bli flere utbygginger på norsk sokkel. WWF mener at det nye forslaget vil ikke ivaretar behovet for å redusere den enorme klimarisikoen staten tar på seg ved å fortsette å investere i olje og gass. En ytterligere svakhet ved forslaget er at det ikke vil gjelde prosjekter som får godkjent utbygging fram til 1.1.2024 som fortsatt vil gå under det midlertidige skatteregimet. En verden som omstiller seg for å nå klimamålene, vil redusere etterspørselen etter olje og gass. IEA anslår at oljeprisen kan komme ned på 24 dollar fatet innen 2050 i sitt netto null-veikart. Ettersom staten tar 78 prosent av kostnadene med det nye skatteforslaget så er det grunn til å tro at oljeselskapene ikke tar nok innover seg at verden skal bli utslippsfri innen 2050, men at de gjør investeringsbeslutninger som forventer en helt annen oljepris og lar staten ta det meste av tapet dersom prisen skulle falle. Rystad bruker en oljepris på 40 dollar fatet fra 2040 i sitt base case scenario. På grunn av Norges allerede høye klimarisiko, er det avgjørende at ikke staten trår til med redningspakker for oljenæringen hver gang prisene synker under 40 dollar fatet. Staten må innføre et petroleumsskatteregime som gir selskapene en større del av risikoen enn tidligere. WWF foreslår derfor en innretning på petroleumsskatten der friinntekten fjernes, men avskrivningstiden på seks år opprettholdes. En slik innretning vil ikke gi et investeringsnøytralt skatteregime, men overføre mer av risikoen til oljeprodusentene. Det kan imidlertid bidra til å begrense investeringstempoet på norsk sokkel og sørge for at det kun er de mest lønnsomme prosjektene som vil bygges ut, mens de feltene som ikke vil være lønnsomme i et lavprisscenario ikke bygges ut.

Endringen i petroleumsskatteforslaget må gjennomføres med umiddelbar virkning slik at man også avvikler det midlertidige oljeskatteregimet. Særfradragene i det midlertidige regimet er kostbart og innebærer en betydelig risiko for at felt som går med tap før skatt vil bygges ut. Ifølge Rystad vil det bygges 53 felt med det midlertidige regimet, men 39 vil få godkjent utbyggingsplanen i løpet av 2023 og har dermed ikke noe behov for ekstra særfradrag på grunn av lav oljepris. Kostnadene av pakka vil gjelde fram til det siste feltet ferdigstilles i 2028. Beregninger utført av WWF viser at minst 15 av de 53 feltene er samfunnsøkonomisk ulønnsomme (det vil si ulønnsomme før skatt) med IEA sitt NZE-prisscenario. Bare fem av disse feltene er imidlertid ulønnsomme etter skatt for selskapene, mens hele 19 felt ender opp som ulønnsomme for staten. Vi mener det er en reell risiko for at oljeselskapene framskynder og bygger ut prosjekter som er samfunnsøkonomisk ulønnsomme under det midlertidige oljeskatteregimet. WWF har tidligere regnet at staten kan spare 34 mrd. kroner ved å avvikle det midlertidige regimet fra 1.1.2022, men vi har ikke oppdaterte tall på hva staten kan tjene på å fjerne friinntekten, men beholde avskrivningstiden på seks år.

Kutt bevilgningene til letevirksomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Kutt bevilgningene til letevirksomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)	Kap. 5440, post 24.3	Kutt med 1 700 mill. kroner

Verbalforslag:
Tildelingen av nye letelisenser på norsk sokkel stanses – både TFO og nummererte konsesjonsrunder.
Det godkjennes ikke flere utbyggingsplaner på norsk sokkel, av hensyn til natur og klima.

Verden har allerede funnet mer olje og gass enn vi kan bruke om vi skal nå klimamålene fra Paris. Hvis vi tømmer de olje- og gassfeltene som er i drift i verden i dag, vil utslippene være store nok til å gi mer enn 1,5 graders oppvarming - selv uten å regne med kull.

Petroleums- og energipolitikken må legges opp innenfor miljømessig forsvarlige rammer. FNs klimapanel viser at dersom vi skal hindre mer enn [1,5 graders global oppvarming må forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030, og opp mot 90 prosent innen 2050](#). Forbruket av gass må mer enn halveres innen 2050. Det internasjonale energibyrået, IEA, er krystallklare i at investeringer i ny olje og gass installasjoner og leting ikke er forenelig med 1,5 gradersmålet. Forbruket av olje og gass må fases ut hurtigst mulig.

Gjennom støtten til leting etter nye ressurser på norsk sokkel, blant annet gjennom porteføljen til SDØE, bruker den norske stat fellesskapets midler til å subsidiere aktivitet som ikke kommer til å gi avkastning hvis klodens gjenværende utslippsbudsjett skal overholdes. Ordningen bidrar også til å vri kapital og kompetanse bort fra andre sektorer i samfunnet som har tilsvarende høye utviklingskostnader og like stor risikoprofil, men som [ikke nyter godt av lignende støtte](#). Når vi vet at dagens reserver av fossil energi allerede inneholder mer CO₂ enn det som kan slippes ut hvis klimaendringene skal stabiliseres, så er det en svært dårlig investering for Norge å bruke fellesskapets midler til ytterligere letevirksomhet.

Staten har allerede en stor oljerelatert klimarisikoesponering. Klimaomstillingsutvalgets advarsel om at norsk økonomi er eksponert for stor finansiell risiko som følge at store deler av norske ressurser [vil kunne bli ulønnsomme i en verden som går mot 1.5 grader](#). De peker også på at risikoen er enda høyere for ukjente ressurser og nye funn, da man kan regne en gjennomsnittlig ledetid på 16 år fra funn til produksjon. Dersom staten gjennom sin letaktivitet finner et felt i dag vil dette trolig ikke produsere før i midten av 2030-tallet, en tid da verden raskt må kutte utslipp mot null.

WWF Verdens naturfond ber derfor om at støtten til ny letevirksomhet på norsk sokkel gjennom SDØE avsluttes, Kap.5440, post 24.3. Besparelsen ved å kutte denne posten vil være 1700 mill. kroner.

Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon

Inntektsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon	Kap. 5500, ny post	Økt inntekt 34 000 mill. kroner

Verbalforslag:
Det innføres en omstillingsavgift per produserte fat med olje og gass, som øremerkes til Enova, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer og redusere utslipp i Norge. Dette bør inkludere havvind, grønt hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.

I budsjettforliket 2022 mellom SV og SP/AP ble det besluttet at det skal utredes en klimaavtale med petroleumsbransjen om å redusere klimagassutslippene fra norsk olje- og gassproduksjon der SVs forslag om å innføre en omstillingsavgift på olje og gass skal inkluderes som en del av utredningen.

En omstillingsavgift på norsk oljeproduksjon vil ha tre funksjoner. For det første vil den korrigere for de eksternalitetene som norsk olje- og gassproduksjon påfører klimaet og gi insentiver til å redusere de samlede utslippene både ved produksjon og forbrenning. For det andre vil den redusere klimarisikoen ved nye feltutbygginger ettersom det vil stilles høyere krav til lønnsomheten til det enkelte felt. For det tredje kan den innsamlede avgiften benyttes til å utvikle nye grønne næringer som kan skape nye arbeidsplasser og eksportinntekter. Den nåværende reguleringen og avgiftsnivået på utslipp i Norge og EU dekker kun 5 prosent av utslippene på sokkelen, og omfatter ikke effekten av utslipp fra bruk av eksportert fossil energi. Disse utslippene er kun unntaksvis dekket av karbonprising, som er svært ujevnt implementert globalt. Dette åpner for risiko i bransjen, ettersom globale markeder ikke vil sende tilstrekkelige og forutsigbare impulser til olje- og gassprodusenter om å foreta en omstilling som samsvarer med de utslippsbanene som er forenlige med 1,5 graders scenarioet. Konsekvensene av dette er at det investeres for mye i nye olje- og gassanlegg, og at det underinvesteres i nye, grønne teknologier. Dette er utredet i større detalj av [Klimaomstillingsutvalget i deres anbefalingsrapport](#).

En omstillingsavgift bør reflektere de samlede eksternalitetene som norsk oljeproduksjon påfører klimaet inkludert ved forbrenning (scope 3). Vi ser at stadig flere oljeselskaper lanserer nullutslippsmål også for scope 3 og mener en slik avgift vil være en måte å sørge for at selskapene faktisk når disse målene. Avgiften kan innrettes slik at den gir insentiver til å produsere fossile brenslers med samlet lavere karbonavtrykk. Riktig størrelsesorden avhenger blant annet av om den skal være fradragsberettiget eller ikke, men den må være høy nok til å gi et reelt insentiv for selskapene til å redusere utslippene i hele verdikjeden. WWF har feks regnet på at en fradragsberettiget omstillingsavgift på 100 kr per produserte fat olje og gass kan gi årlig inntekt på 35 milliarder kroner og spare 172 millioner tonn CO₂ i form av mindre eksporterte utslipp. En ikke-fradragsberettiget avgift kan legges på et lavere nivå. Ved å sette en høy nok omstillingsavgift stiller man også høyere krav til lønnsomheten til det enkelte felt som innebærer at felt som går med tap dersom oljeprisen blir lav ikke bygges ut. Inntektene fra avgiften bør forvaltes av ENOVA og tildeles tiltak for nye grønne næringer i Norge. Hovedsakelig bør dette omfatte havvind, grønt hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien. Benyttelse av avgiften må imidlertid sees i sammenheng med den øvrige oljeengebruken slik at den ikke bidrar til en for høy budsjettimpuls.

Innføre Plastavgift og Plastregister

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Innføre plastavgift	Kap. 5500, ny post	Ikke utregnet

Verbalforslag:
Plastavgiften videreutvikles og -utredes med utvidelse til flere plaststrømmer (all plast) og fortløpende vurdering av treffsikker størrelse på avgiften.
Det etableres et Plastregister (materialregister).

WWF foreslår å innføre en materialavgift på plast. Jomfruelig fossil plastemballasje bør få en avgift allerede fra 2023. Nivået på avgiften kan gradvis økes, og følge dagens opplegg for CO2-avgift. Provenyet bør gå til tiltak i plastens verdikjede, og karbonfangst fra avfall. Dette forslaget inkluderer ikke provenyeffekt for 2023. Avgiften bør differensieres etter bruk av jomfruelig og resirkulert materiale.

Dette kan svare ut problemet med manglende prising av eksternaliteter, [da den reelle kostnaden til plast er 10 ganger så høy som markedsprisen.](#)

Ifølge Hurdalsplattformen skal regjeringen vurdere en avgift på fossil plast. Vi mener denne intensjonen bør følges opp med å innføre en avgift på plast som materiale. Formålet med avgiften må primært være å redusere total mengde plast, særlig unødvendig engangsplass, i den norske økonomien, og avfall generert som følge av dette. Sekundært må målet være å øke bruken av resirkulert materiale og ombruksløsninger. Å øke bruk av resirkulert plast vil nemlig redusere klimagassutslipp langs flere punkter i verdikjeden. For å oppnå begge mål bør avgiften differensieres etter noen enkle kriterier, herunder bruk av fossilt råstoff og innblanding av resirkulert materiale.

For å sikre effekt på valg tatt i designfasen bør plastavgiften settes på volum solgt og rettes oppstrøms – det vil si mot produsenter, importører og videreforedlere av plast.

Å innføre en miljøavgift på all plast kan bli utfordrende å håndtere for avgiftsmyndighetene, ettersom [vi vet lite om plast i den norske økonomien, behandlingen av plasten, og potensialet for sirkulære løsninger.](#) WWF foreslår derfor samtidig å utvide produsentansvaret til å gjelde all plast, og med dette innføre et «Plastregister» som kontrollerer plastvolumet. Innføring av plastavgiften kan da følge produsentansvaret og kartleggingen til plastregisteret. En plastavgift kan med det utvides gradvis. Norske myndigheter kan starte med å innføre avgiften på produktkategorier der man har kontroll på volumet; nemlig plastemballasje.

Det er viktig at målsetningen er [all plast](#), ettersom det vil favne produktkategorier innenfor fiskeri, tekstil, bygg og anlegg, dekk, og flere andre.

WWF ber derfor samtidig om at det sikres kapasitet til å videreutvikle avgiften og dens utvidelse til flere plaststrømmer (all plast), herunder treffsikker størrelse på avgiften. Vi ber derfor også om at det sikres kapasitet til etablering av Plastregisteret (materialregister).

Naturavgift: Prissetting av naturinngrep og finansiering for restaurering av natur

Utgiftsforslag:	Kapittel og post:	Budsjettvirkning:
Naturavgift	Kap. 55xx, ny post	Ikke utregnet

Verbalforslag:
Det utredes en naturavgift som ilegges ved nedbygging av natur.
Avgiften innbetales til et fond for finansiering av restaurering av forringet natur.

Arealbruksendringer og tap og forringelse av natur er ifølge [Artsdatabanken](#) hovedtrusselen for 90% av artene på den norske rødlista og hovedgrunnen til tap av naturmangfold. Dette forringer også økosystemtjenester vi mennesker er avhengige av, som karbonlagring, luftrensing og flomdemping. Norge har forpliktet seg til å nå de internasjonale målene for biologisk mangfold, Aichimålene. [Aichimål 15](#) fastslår at minst 15 prosent av forringet natur skal være restaurert innen 2020, men Norge er fortsatt langt unna å nå dette målet. Tvert imot bygges det stadig ned mer natur og sammenhengende naturområder av reduseres, uten at det kompenseres med reetablering eller restaurering av natur andre steder.

Biologisk viktige områder, sammenhengende naturområder og andre viktige naturhensyn må sikres vesentlig bedre enn i dag gjennom en kombinasjon av mindre nedbygging og målrettet restaurering. Nedbygging av naturarealer må derfor automatisk medføre restaurering eller opparbeiding av områder med tilsvarende eller bedre naturkvalitet enn naturen som bygges ned. Selv om restaurering av natur kan være kostnadskrevenende vil det i et langsiktig samfunnsperspektiv være lønnsomt – [FNs Naturpanel har estimert at gevinstene ved å restaurere natur kan være 10 ganger større enn kostnadene](#). En løsning for å bidra til å stanse tap av natur og sikre finansiering til restaurering er innføring av en naturavgift. Både [NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester](#) og [NOU 2015:15 Sett pris på miljøet. Rapport fra grønn skattekommisjon](#) anbefaler at det utredes innføring av en slik naturavgift, mens [Menon Economics på oppdrag fra KLD har gjort en utredning av hvor høy en naturavgift må være for å endre utbyggingsbeslutninger](#). Disse utredningene åpner for ulike innretninger på avgiften; enten som en innbetaling til et øremerket fond for å øke aksepten for avgiften, eller som en ren fiskalavgift for å gjøre det mindre attraktivt å bygge ned natur.

Utredningene åpner også for ulike metoder for å beregne og fastsette avgiften; å ta utgangspunkt i verdien av økosystemtjenestene den nedbygde naturen gir, eller å beregne hvor stor avgiften må være for å unngå nedbygging. I sitt [Fakta grunnlag for vurdering av avgift på klimagassutslipp fra nedbygging av arealer](#) har Miljødirektoratet gjort flere vurderinger som også vil kunne gjelde for innføring av en naturavgift for nedbygging av alle typer natur. WWF anbefaler at man ikke innfører en fiskalavgift på nedbygging av natur eller beregner verdien av økosystemtjenestene eller naturen i seg selv, men at en utredning av en naturavgift gjøres med utgangspunkt i hva det vil koste å restaurere tilsvarende natur som den som bygges ned, og med hensyn til geografi og sentralitet.

Natur og klima inn i utredningsinstruksen

Verbalforslag:

Det settes krav til vurdering av klima- og naturhensyn og natur- og klimarisiko i utredningsinstruksen og tilhørende veileder.

WWF vil at natur- og klimahensyn skal være et vurderingstema i alle statlige utredninger av statlige tiltak, og at natur- og klimarisiko vurderes spesifikt der det er relevant.

Utredninger av statlige tiltak som har innvirkning på naturen eller klimaet, direkte eller indirekte, inneholder ikke vurderinger av klima- og naturhensyn. Kun der et tiltak har vesentlig innvirkning på miljøet skal utredningen forelegges Klima- og miljødepartementet. Å se bort fra alle andre enn vesentlige virkninger på miljøet hindrer effektiv forebygging av negative effekter for natur og klima og gir beslutningstagere et dårligere beslutningsgrunnlag. Utredningsinstruksen mangler også en henvisning til risikovurderinger som naturrisiko og klimarisiko, noe som gjør staten og virksomheter dårlig forberedt på kommende naturendringer og omstilling, og vi risikerer dermed feilslåtte investeringer eller tiltak.

Til støtte for vårt forslag vises det til [Klimarisikoutvalget, NOU 2018:17](#), som på side 25 anbefaler at *«det utarbeides ytterligere veiledning for å sikre at klimarisiko faktisk integreres ordentlig i beslutningsgrunnlaget ved viktige offentlige investeringsbeslutninger, samt i ledelse og økonomistyring for offentlig virksomhet.»* Vi viser også til [Energi- og miljøkomiteens behandling av forslag om oppnevning av et naturrisikoutvalg](#) som fremhevet at *«naturrisiko» bør integreres i alt arbeid av viktighet for naturmangfoldet, for å styrke arbeidet og for at konseptet kan utvikles i tråd med denne miljøutfordringens særtrekk»*.

Vi foreslår forskriftsendring og oppdatering av veileder med følgende endringer:

1. Under [«minimumskravene til utredning» i utredningsinstruksens § 2-1 \(2\)](#) skal det legges til "natur og klima".
2. Under [«omfang og grundighet» i utredningsinstruksens § 2-2 \(3\)](#) legges "natur- og klimarisiko» inn som et eget tema som må vurderes.
 - a. Til dette foreslås det at det utarbeides et eget rundskriv om natur- og klimarisiko som kan være en mal for denne risikoanalysen. Eventuelt kan en slik mal bakes inn i rundskriv for [«Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser»](#) som vist til under [veileder til utredningsinstruksen pkt. 2.2.3](#)
3. Under [«foreleggelse for berørte departement» i utredningsinstruksens § 3-2 \(2\)](#) skal klima- og miljødepartementet nevnes som et departement som skal forelegges utredninger ved vesentlige virkninger for miljøet (slik at dette løftes opp fra veilederen til selve instruksen).

Naturrisiko-utredning

Verbalforslag:

Det nedsettes et utvalg tilsvarende klimarisikoutvalget som skal utrede hvordan Norges økonomi er utsatt for naturrisikoer.

Tapet av natur og biomangfold er en like stor trussel for menneske og samfunn enn klimakrisen. Blant andre [World Economic Forum](#) og Network for Greening the Financial System (NGFS) [viser at tap av natur og naturressurser kan utgjøre en finansiell risiko](#). Frem til i dag har kostnadene ved å overbeskatte jordens ressursgrunnlag vært båret av samfunnet og naturen selv, men det pågår nå en internasjonal innsats mot å kartlegge disse kostnadene, redusere dem, og finne ut hvem som skal bære dem.

Naturrisiko defineres som risikoer som kan oppstå pga endringer i hvordan en aktivitet (i) påvirker naturen og (ii) er avhengig av naturen. For samfunnet kommer naturrisiko i mange former, herunder, fysisk risiko, omstillingsrisiko, politisk/regulatorisk risiko, markedsrisiko, og omdømmerisiko. I et økonomisk system skal hver enkelt aktør vurdere og ha kontroll over hvordan den påvirker og er avhengig av naturen. Man må vite hvordan man kan minimere naturrisikoen ved å redusere påvirkning og avhengighet av naturen, og sørge for at virksomheten er bærekraftig over tid. Utvalget skal vurdere disse spørsmålene i forhold til norsk økonomi og for spesifikke nøkkel industrisektorer i norsk økonomi.

Regjeringen har som mål at Norge skal være et foregangsland når det gjelder forvaltning av natur og klimarisiko. I den forbindelse har regjeringen også som ambisjon å gjøre SPU til det ledende pensjonsfondet i verden når det gjelder håndtering av klima- og naturrisiko. Det første nødvendige steget i denne retningen er å forstå i hvor stor grad Norges økonomi er utsatt for naturrisiko, og spesifikt hvordan de viktigste næringene i Norge påvirker naturen og er avhengige av naturen. Norge burde se på foregangsland som f.eks. [Nederland som har gjennomført naturrisiko-analyser av finanssektor](#). På denne bakgrunn må vi identifisere de virksomhetene som påvirker naturen mest. Vi må også utvikle et sett med indikatorer som kan måle naturrisikoen og endring i denne over tid. Utredningen skal også bidra til å sette naturrisiko i kontekst. Å redusere naturrisiko henger sammen med andre mål som for eksempel bærekraftsmål 12 om reduksjon av Norges fotavtrykk og Norges ambisjonen av å bli mer sirkulær.

Vi ønsker at utvalget skal gjøre følgende:

1) Risiko:

- a. vurdere både landlig naturrisiko og havbruk – det som omtales som grønn og blå økonomi – for norsk økonomi i sin helhet (makroøkonomisk risiko).
- b. vurdere naturrisiko spesifikt for de viktigste næringene i Norge, med hensyn på å identifisere hvor de største risikoene ligger, og hvordan disse næringene kan redusere sin påvirkning på og avhengighet av naturen. Dette skal inkludere en vurdering av hvordan finanssektor er eksponert for naturrisikoer (slik Nederland har gjort, se over).
- c. vurdere aktuelle modeller som kan kvantifisere risiko for norsk økonomi og for det internasjonale samfunnet.
- d. så langt det er mulig; hente inn og vurdere denne risikoen i et «Value At Risk»(VAR)-perspektiv.
- e. Vurdere hvilke indikatorer kan tas i bruk for å systematisk måle og rapportere på fremgang i å redusere naturrisikoene.

2) Muligheter:

- a. utrede og anslå det økonomiske potensialet som ligger i å bruke det grønne skiftet som en nasjonal forretningsmulighet.
- b. herunder konsekvensutrede en omstilling fra ikke-fornybar og mindre bærekraftig ressursforvaltning til en forvaltning som er mer i pakt med naturens begrensninger.
- c. så langt det er mulig; benytte VAR-modeller og bruke disse beregningene som en alternativ-kostnad (mulighet) i forhold til VAR ved «business as usual» (som over).
- d. vurdere hvordan vi i Norge kan bruke naturbaserte løsninger (NBS) for å snu den negative utviklingen i biomangfold og vri utviklingen i en retning mot større biomangfold og sterkere lokal forankring av verdikjedene. Dette skal ses i sammenheng med utviklingen mot en mer sirkulær norsk økonomi.
- e. utrede hvordan norske, nasjonalt bestemte bidrag (NBC) i disse sammenhengene kan bidra til mer lokal og sirkulær organisering av verdikjedene i det internasjonale samfunnet.

3) Sammenheng med Statens Pensjonsfond Utlands arbeid:

- a. skaffe en mest mulig konkret og praktisk oversikt over hva som står på spill i det grønne (og blå) skiftet vi står overfor. Utvalgets arbeid skal korrespondere med arbeidet NBIM gjør i forhold til forvaltning av klima og natur globalt.
- b. Utvalget og NBIM skal trekke på hverandre i prosessen med å skrive et felles kapittel som presenterer det siste på forskningsfronten og som i størst mulig grad er konkret i forhold til muligheter og kostnader ved det grønne skiftet.